

ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2016

17:01

METTE LAUSTEN
TRINE JØRGENSEN

ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2016

Undersøgelsens følgegruppe

Peter Fallesen, ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

Michael Graatang, LOS, De private sociale tilbud

Gitte Jakobsen, Fabu

Gitte Landors, SL, Socialpædagogernes Landsforbund

Mia Nordstrand, TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte

Trine Krab Nyby, Børnerådet

Jessie Brender Olesen, KL, Kommunernes Landsforening

Søren Skjødt, FADD, Foreningen af Danske Døgninstitutioner

Peter Bonde Vendelboe, Børne- og Socialministeriet

ISBN: 978-87-7119-420-3

e-ISBN: 978-87-7119-421-0

Layout: Hedda Bank

Foto: Ole Bo Jensen, Colourbox og Shutterstock

Oplag: 300

Tryk: Rosendahls a/s

© 2017 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's

publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

SAMMENFATNING

RESULTATER
UDVIKLINGEN SIDEN 2014
OM UNDERSØGELSENS TEMAER
DET BYGGER UNDERSØGELSEN PÅ

4

HVERDAGEN PÅ ANBRINGELSESTEDET

TRIVSEL PÅ ANBRINGELSESTEDET
TRYGHED, STØTTE OG HARMONI
KULTUREL OVERFØRELSE
PRIVATLIV OG SANKTIONER

10

TRIVSEL, HELBRED OG FRITID

MENTAL TRIVSEL
LIVSTILFREDSHED
ENSOMHED
HELBRED
FRITIDSAKTIVITETER OG MOTION

16

KONTAKT MED FAMILIEN

KONTAKT MED FORÆLDRE
TRYGHED I SAMVÆRET
FORÆLDRENS STØTTE OG BETYDNING
KONTAKT MED SØSKENDE
HJÆLP OG MEDBESTEMMELSE

22

NETVÆRK OG NÆRE RELATIONER SÆRTEMA

PERSONEN, DER BETYDER MEST
NOGEN AT TALE MED
SAMVÆR MED VENNER

30

SKOLEGANG

FLERE I GRUNDSKOLEN
TRIVSEL I SKOLEN
LEKTIEHJÆLP
FORVENTNINGER TIL UDDANNELSE
ADGANG TIL BØGER

36

RISIKOADFÆRD OG KRIMINALITET

RUSMIDLER
RISIKOADFÆRD PÅ ANBRINGELSESTEDET
PÅ KANT MED LOVEN

44

MEDINDDRAGELSE

INDDRAGELSE I EGEN SAG
EFTER ANBRINGELSEN
SAGSBEHANDLERSKIFT
HJÆLP TIL PROBLEMER MED ANBRINGELSESTEDET

50

FORORD

Trivselsundersøgelsen blandt anbragte børn og unge 2016 har til formål at kortlægge, hvordan anbragte børn og unge trives, og herigennem tilvejebringe indikatorer for effekten af indsatsen over for anbragte børn og unge.

I begyndelsen af 2016 var godt 11.000 børn og unge anbragt uden for hjemmet. Det svarer til knap 1 pct. af alle 0-17-årige i Danmark. Denne rapport viser, hvordan anbragte børn og unge trives i deres anbringelse og øvrige hverdag. Undersøgelsen er unik ved, at svarene kommer fra børnene og de unge selv, og det derfor er de anbragtes egne oplevelser, der belyses, uafhængigt af sagsbehandlere, anbringelsessted, forældre og andre involverede parter i anbringelsen.

Undersøgelsen omfatter følgende temaer: oplevelse af trivsel på anbringelsesstedet, subjektiv trivsel, helbred og fritid, kontakt til familien, netværk og nære relationer, skolegang, risikoadfærd og medinddragelse.

Trivselsundersøgelsen er tilrettelagt som en panelundersøgelse; det vil sige, at vi følger børnene og de unge over tid. Første dataindsamling fandt sted i 2014, og den aktuelle undersøgelse er den anden i rækken. Denne gentagelse hvert andet år giver mulighed for, at vi løbende kan følge udviklingen i anbragte børn og unges trivsel. Dataindsamlingen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse,

der er stilet til repræsentativt udvalgte grupper af børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år, der i foråret 2016 var anbragt uden for hjemmet. Der skal rettes en meget stor tak til de mange, som tog sig tid til at besvare spørgeskemaet. Besvarelserne fra dem udgør det grundlæggende fundament for den viden, som undersøgelsen her har frembragt.

I forbindelse med undersøgelsens tilrettelæggelse og gennemførelse er der blevet nedsat en følgegruppe. Følgegruppen har givet forskerne værdifuldt input i projektets forskellige faser og skal takkes mange gange. Yderligere takkes seniorforsker Anne-Dorthe Hestbæk, SFI, og forsker Marie Berlin, Stockholms Universitet, der begge har læst det næsten færdige manuskript og givet konstruktive kommentarer.

Seniorforsker Mette Lausten har været projektleder på trivselsundersøgelsen og har, sammen med kommunikationsmedarbejder Trine Jørgensen, stået for tilrettelæggelse, bearbejdning og analyser.

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Børne- og Socialministeriet.

København, februar 2017

Agi Csonka

Direktør

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SAMMENFATNING

**RESULTATER
UDVIKLINGEN SIDEN 2014
OM UNDERSØGELSENS TEMAER
DET BYGGER UNDERSØGELSEN PÅ**

I starten af 2016 var godt 11.000 børn og unge mellem 0 og 17 år anbragt uden for hjemmet. I denne undersøgelse deltager 1.560 af disse børn og unge.

Hvordan trives anbragte børn og unge i Danmark? Hvordan oplever de selv deres hverdag med skolegang og uddannelse, og navnlig, hvordan oplever de deres relationer til familie og venner?

Det er emnerne for denne undersøgelse, som bygger på besvarelser fra 1.560 anbragte børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år i foråret 2016.

Hovedformålet med undersøgelsen er at måle trivslen blandt anbragte børn og unge på samme måde, som trivsel måles blandt ikke-anbragte børn og unge.

Denne publikation giver et overblik over udvalgte temaer og de væsentligste resultater fra undersøgelsen. Temaerne er som følger: børnenes og de unges egen oplevelse af anbringelsesstedet, trivsel, helbred og fritid, kontakt til familien, netværk og nære relationer, skolegang, risikoadfærd og kendskab til egne rettigheder.

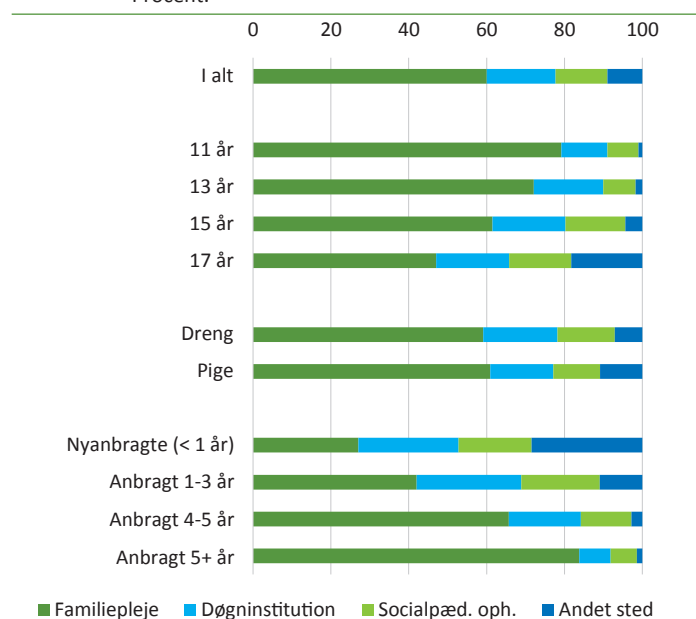
Alle resultaterne fra undersøgelsen samt et mere uddybende afsnit om data og metode er tilgængelige under linket tabu.sfi.dk.

RESULTATER

Figur 0.1 viser fordelingen af anbragte børn og unge på anbringelsessteder. 60 pct. er anbragt i familiepleje, 18 pct. på døgninstitution, 13 pct. er på socialpædagogisk opholdssted, og 9 pct. er anbragt et andet sted. Den sidste kategori består hovedsageligt af børn og unge, der er anbragt på kost-/efterskoler, og af unge, der er anbragt

på eget værelse. Denne fordeling afspejler i høj grad den generelle fordeling på anbringelsessteder blandt alle anbragte børn og unge i Danmark. For de 11-årige gælder det, at størstedelen er anbragt i familiepleje, mens mindre end halvdelen af de 17-årige er i familiepleje. Samtidig gælder det, at børn og unge, der har været anbragt i 5 år eller mere, hovedsageligt er anbragt i familiepleje, mens nyanbragte (anbragt mindre end 1 år) oftest er anbragt på døgninstitution, socialpædagogisk opholdssted eller andet sted.

FIG. 0.1: Anbragte 11-17-årige, fordelt efter anbringelsesform. Procent.

Langt de fleste anbragte børn og unge trives godt på deres anbringelsessted. 89 pct. af alle anbragte børn og unge føler sig holdt af der, hvor de bor, og er glade for deres anbringelsessted. De fleste føler sig trygge (83 pct.) og føler, at de har tilstrækkeligt med privatliv (79 pct.). Dette billede dækker imidlertid over betydelige variationer, hvis man opdeler svarene på anbringelsesform. Børn og unge, der lever i plejefamilier, er oftere glade for deres anbringelsessted end børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder. De familieplejeanbragte børn føler sig også i højere grad støttet og holdt af, og de oplever hyppigere, at anbringelsesstedet er trygt, harmonisk og hjemligt.

Her er det væsentligt at tage højde for, at de børn og unge, der anbringes på institutioner, har andre og flere udfordringer end børn, der anbringes i plejefamilie. Disse udfordringer kræver en anden form for pleje og behandling end den, der kan tilbydes i

de fleste plejefamilier. Samtidig er der tilbøjelighed til at anbringe unge, der anbringes første gang i teenageårene, under institutionslignende former eller på eget værelse. Man kan derfor ikke alene ud fra trivselen blandt anbragte børn og unge konkludere, at familiepleje er en bedre opvækstramme end institution for anbragte børn.

Anbragte børn og unge er generelt glade for at gå i skole. Det gælder 90 pct., hvilket er næsten lige så mange som blandt ikke-anbragte (95 pct.). Hovedparten går i en almindelig grundskole (64 pct.), mens 8 pct. går på en intern skole. Også her er der variation mellem anbringelsessteder: hvor 76 pct. af alle børn i familiepleje går i en almindelig grundskole, er det kun tilfældet for 42 pct. af alle skolesøgende børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder. 70 pct. af alle anbragte synes samtidig, at lærerne gør en forskel for dem, og at lærerne giver dem lyst til at lære mere. Mange ved

dog endnu ikke, hvilken uddannelse de gerne vil have, men 35 pct. vil gerne have en erhvervsuddannelse, og 34 pct. regner med at tage en videregående uddannelse.

Anbragte børn og unge dyrker betydeligt mindre motion end ikke-anbragte unge. 16 pct. af alle anbragte dyrker hver dag sport eller motion, der gør dem forpustede eller svedige, og 56 pct. går til organiserede fritidsaktiviteter mindst en gang om ugen. Det er en betydeligt mindre andel end blandt ikke-anbragte – uanset om vi ser på forskelle særskilt for køn, alder, anbringelsessted og -varighed.

Børn og unge har ret til, under hensyntagen til deres alder og modenhed, at blive inddraget og hørt, når de skal anbringes. Blandt de 11-17-årige, der er blevet anbragt inden for det seneste år, er det kun 60 pct., som føler sig inddraget i egen sag. Som et særligt tema har undersøgelsen i 2016 set

nærmere på de anbragte børn og unges netværk og nære relationer.

Der er stor forskel på, hvem anbragte børn og unge angiver som den person, der gør en forskel i deres liv. 37 pct. af børn og unge i familiepleje svarer, at deres plejemor eller -far er den vigtigste person, mens blot 10 pct. af de institutionsanbragte fortæller, at deres kontaktperson eller en anden på anbringelsesstedet er den vigtigste for dem. Markant flere institutionsanbragte føler, at deres biologiske forældre er de vigtigste personer i livet. Det gælder 41 pct., sammenlignet med 20 pct. hos anbragte i plejefamilie. Venner betyder meget for alle børn og unge, mest for dem, der er anbragt andet sted (36 pct.).

Som noget nyt har vi også spurgt til, om anbringelsesstedet hjælper de anbragte med at holde kontakten med forældre og søskende. 82 pct. fortæller, at de i høj eller nogen grad får hjælp til

at holde kontakten til deres forældre, men når det gælder kontakten til søskende, er andelen noget lavere (51 pct.). Børn og unge i familiepleje får mere støtte end børn og unge på institutioner til at holde forbindelsen til både forældre og søskende.

UDVIKLINGEN SIDEN 2014

De gentagne målinger gør det muligt at følge anbragte børn og unges trivsel over tid. Besvarelserne viser, at trivslen blandt anbragte børn og unge overordnet set ikke har ændret sig siden 2014. På visse områder er der dog sket en udvikling, som er værd at notere:

Selvom de fleste anbragte børn og unge synes, at det alt i alt er godt at bo der, hvor de bor, så er der sket en lille negativ ændring. Det er særligt de nyanbragte børn og unge – dvs. dem, der har været anbragt i under 1 år – der i 2016 ikke har et helt så positivt syn på det sted, de er anbragt. Blandt dem,

der har været anbragt i under 1 år, synes 60 pct. i 2016, at det er godt at bo der, hvor de bor, mod 70 pct. i 2014.

Også når det gælder de anbragte børn og unges fritid, er der negative ændringer: De bevæger sig mindre og går sjældnere til fritidsaktiviteter end for 2 år siden. Faldet er størst for de 15- og 17-årige og for anbragte på institutioner – men ændringen ses i større eller mindre grad i alle grupper på tværs af køn, alder, sted og varighed af anbringelsen.

På den positive side er andelen af anbragte børn og unge, der ofte føler sig ensomme, faldet siden 2014. Andelen er dog stadig meget høj (13 pct.), sammenlignet med jævnaldrende ikke-anbragte (5 pct.). 93 pct. af alle anbragte svarer, at de har to eller flere venner, men der er en lille andel, der svarer, at de kun har én ven eller slet ingen. Det er især udtalt for unge på socialpædagogiske

DET BYGGER UNDERSØGELSEN PÅ

Undersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser, indsamlet i foråret 2016. Deltagerne var på det tidspunkt 11, 13, 15 eller 17 år gamle og anbragt uden for hjemmet. Godt halvdelen af de 15- og 17-årige har selv besvaret skemaet på nettet, mens resten af besvarelserne er indsamlet via besøgsinterview. Deltagerne i denne undersøgelse er udtrukket som en repræsentativ stikprøve af de fire aldersgrupper.

I 1. kvartal af 2016 var der i alt anbragt 11.220 børn og unge mellem 0 og 17 år uden for hjemmet (Ankestyrelsens anbringelsesstatistik, www.ast.dk/tal-og-undersogelser/tal-fra-ankestyrelsen). 38 pct. af dem var 11, 13, 15 eller 17 år.

Pr. 1. februar 2016 blev 2.628 børn og unge udtrukket til at deltage i undersøgelsen. 1.560 børn og unge, svarende til 59 pct. af de udtrukne, har deltaget i undersøgelsen ved at besvare spørgeskemaet. 556 af dem, der har svaret, dvs. 36 pct. af besvarelserne, har deltaget i undersøgelsen begge gange. Ca. hver fjerde af de udtrukne (27 pct.) har aktivt afslået at deltage, enten fordi de ikke selv har

ønsket at deltage, eller fordi forældre, plejefamilier og/eller institutioner har afslået på deres vegne. Resten af bortfaldet skyldes sprogvanskeligheder (1 pct.), flytning, hospitalsindlæggelse eller at interviewpersonen ikke blev truffet.

Ofte sker bortfaldet blandt børn og unge med særlige baggrundskarakteristika og problemtyngde. Det kan derfor ikke afvises, at resultaterne ville have været en smule anderledes, hvis alle udtrukne børn og unge havde svaret.

Der er udtrukket lige mange børn og unge i hver aldersgruppe, hvilket fører til underrepræsentation af de ældste. Derfor har vi aldersvægtet alle analyser i denne rapport, sådan at besvarelserne er repræsentative for hele gruppen af anbragte 11-, 13-, 15- og 17-årige. Det sker ud fra en antagelse om, at der er forskel på besvarelserne mellem aldersgrupperne.

For yderligere information om undersøgelsens design og metode henvises til rapporten for Trivselsundersøgelsen 2014 (Ottosen m.fl., 2015).

opholdssteder, hvor 10 pct. svarer, at de højst har én enkelt god ven.

Flere anbragte nu end for to år siden er glade for at gå i skole, og flere går i den almindelige grundskole (ændring fra 60 til 64 pct.). Samtidig er der flere nu (69 pct.) end for to år siden (62 pct.), der synes, at lærerne giver dem lyst til at lære mere. Der er markant flere nu end i 2014 (34 pct. mod 25 pct.), der regner med at tage en videregående uddannelse.

OM UNDERSØGELSENS TEMAER

Trivselsundersøgelsens temaer blev fastlagt ved sidste dataindsamling (se Ottosen m.fl., 2015) og omfatter temaer som børns oplevelse af deres anbringelsessted, subjektiv trivsel, helbred og fritid, kontakt til familien, netværk, venner og skolegang. Desuden sætter undersøgelsen fokus på børn og unges oplevelser af medinddragelse og,

som et særligt tema, også på børn og unges netværk og nære relationer.

Disse temaer er belyst ud fra ca. 90 indikatorer. Alle indikatorer er analyseret for alle anbragte som en samlet gruppe samt fordelt på fire baggrundsfaktorer: de anbragtes alder, deres køn, den anbringelsesform, de bor i, og hvor lang tid de har været anbragt.

Trivsel er en multidimensional størrelse, der refererer til kvaliteten af mange forskellige sider af børns liv. Denne undersøgelses forståelse af trivsel lægger sig tæt op ad ordlyden i formålsparagraffen om særlig støtte til børn og unge (servicelovens § 46), temaerne i den socialfaglige sagsbehandlings- og udredningsmetode ICS (se fx Koldsø, 2012) og resultaterne fra tidligere forskning om anbragte børn og unge (fx Egelund & Hestbæk, 2003; Lausten m.fl., 2015).

HVERDAGEN PÅ ANBRINGESES- STEDET

TRIVSEL PÅ ANBRINGESESSTEDET
TRYGHED, STØTTE OG HARMONI
KULTUREL OVERFØRSEL
PRIVATLIV OG SANKTIONER

Langt de fleste anbragte børn trives der, hvor de bor, og føler sig trygge og holdt af. Børn i familiepleje er generelt gladere for det sted, de bor, end børn på institutioner og opholdssteder.

Anbragte børn og unge kommer ofte fra familier med færre ressourcer end deres jævnaldrende. Det er derfor et afgørende element i anbringelsen, at børnene får så gode opvækstbetingelser som muligt. Målet er, at børnene skal 'opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende', som formålsparagraffen (§ 46) i serviceloven beskriver det.

Set i det lys er det positivt, at de fleste anbragte børn og unge føler sig trygge og holdt af der, hvor

de bor, og at de generelt fortæller, at de har det godt. Et flertal oplever, at de kan regne med hjælp fra de voksne omkring sig, og at der vil blive lyttet, hvis de går til de voksne med problemer.

TRIVSEL PÅ ANBRINGESESSTEDET

Spørgsmålet "Alt i alt, hvordan har du det der, hvor du bor?" besvares positivt af over 8 ud af 10 anbragte børn og unge. Blandt de nyanbragte – dvs. dem, der har boet på deres nuværende anbringelsessted i mindre end 1 år – er det dog kun 6 ud af 10, der føler, at de har det godt på anbringelses-

Anbragte børn og unge trives lige så godt på deres anbringelsessted i 2016, som børn og unge gjorde i 2014 – med små udsving: Flere unge på døgninstitutioner føler sig trygge, mens færre unge på socialpædagogiske opholdssteder føler, at de får tilstrækkelig social støtte fra de voksne på stedet.

stedet. Det er et lille fald fra 2014, og nyanbragte har altså ikke et helt så positivt syn på det sted, de bor nu, som de havde tidligere.

Der er tydelige forskelle mellem børn, som er anbragt i familiepleje, og børn på døgninstitutioner og opholdssteder. Børn og unge i plejefamilier er generelt gladere for deres anbringelsessted, de føler sig i højere grad støttet og holdt af, og de oplever oftere, at anbringelsesstedet er trygt, harmonisk og hjemligt.

Man kan dog ikke på den baggrund konkludere, at familiepleje er en bedre opvækstramme end institution for anbragte børn. Det er væsentligt at tage højde for, at de børn og unge, der anbringes på institutioner, som oftest har andre og flere udfordringer end børn, der bliver placeret i en plejefamilie (se evt. Lausten, 2014). Disse udfordringer kræver en anden form for pleje og behandling end den, der kan tilbydes i de fleste plejefamilier.

TRYGHED, STØTTE OG HARMONI

Næsten 9 ud af 10 anbragte børn fortæller, at de føler sig holdt af på det sted, hvor de bor. For børn og unge, anbragt i familiepleje, er andelen 97 pct., mens den er 75 pct. for børn og unge på institutioner (se figur 1.1). Godt 8 ud af 10 fortæller, at de føler sig trygge der, hvor de bor, og her er særligt unge på døgninstitutioner blevet mere trygge siden 2014.

Generelt føler langt de fleste anbragte, at de får social støtte af de voksne på anbringelsesstedet. 8 ud af 10 svarer således bekræftende på spørgsmål om, hvorvidt de bliver lyttet til og kan få råd eller hjælp af de voksne der, hvor de bor. Det er lidt flere end i 2014. Blandt unge på socialpædagogiske opholdssteder er det kun knap 6 ud af 10, der føler, at de voksne på stedet støtter dem socialt, og her er tallet faldet siden 2014 (se figur 1.2).

2 ud af 3 anbragte børn og unge oplever, at der er harmoni på deres anbringelsessted – det vil sige,

FIG. 1.1: Anbragte 11-17-årige, der altid eller ofte oplever, at de voksne på anbringelsesstedet holder af dem. Procent.

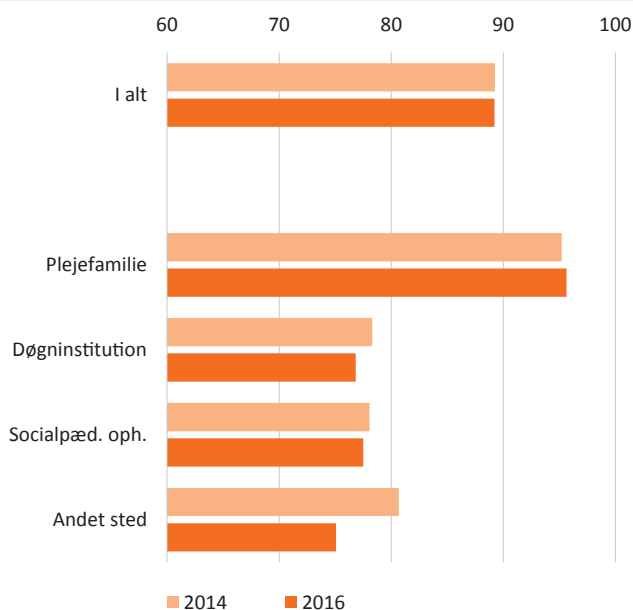
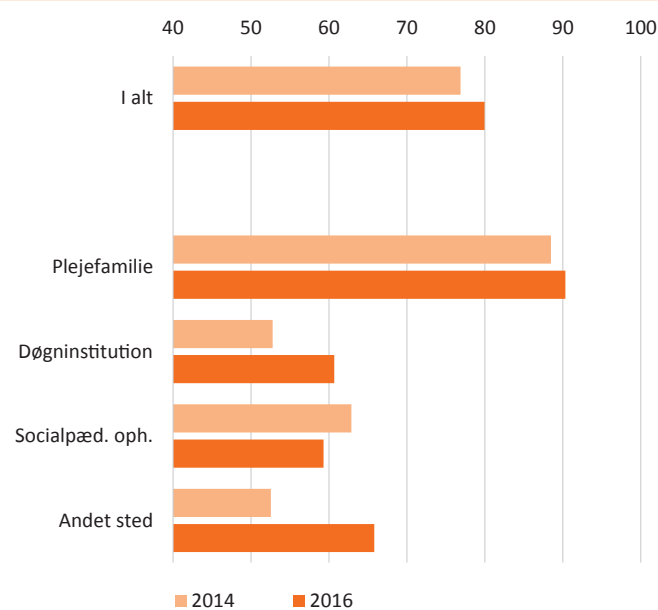

FIG. 1.2: Anbragte 11-17-årige, der oplever at få social støtte af voksne på anbringelsesstedet. Procent.

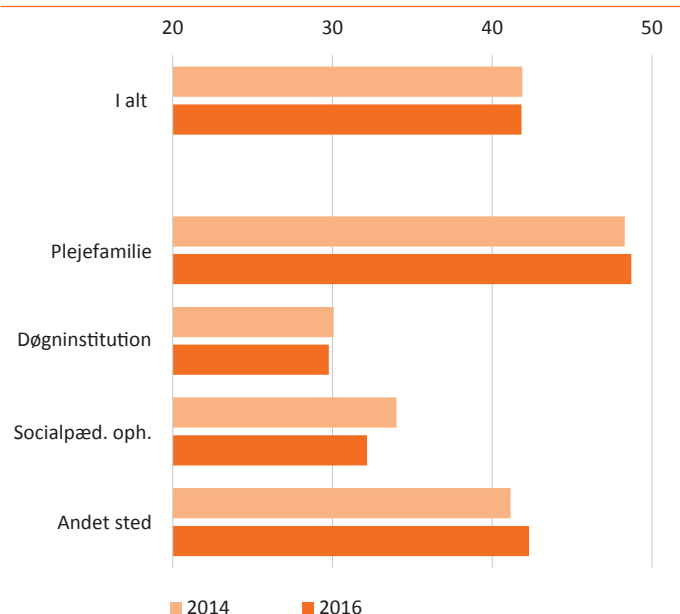
at de kommer godt ud af det med de andre børn og unge og med de voksne. Det er lidt flere end i 2014, og den positive ændring går igen i alle undergrupper. Børn og unge i familiepleje er den gruppe, der i størst grad oplever, at de bor et harmonisk sted – det gælder 79 pct. af dem.

KULTUREL OVERFØRSEL

Anbragte børn og unge er dårligere stillet end deres jævnaldrende, når det gælder udviklingen af dannelse og omverdensforståelse via social og kulturel overførsel – dvs. hvor ofte de taler med voksne om politik, nyheder, bøger eller film og dermed får indblik i det samfund, de vokser op i.

Ser man på de 15- og 17-årige, er det kun 42 pct., der oplever en høj grad af social og kulturel overførsel. Det samlede tal dækker over en betydelig forskel mellem unge i familiepleje og unge på institution: Knap halvdelen af de unge i familiepleje

FIG. 1.3: Anbragte 15-17-årige, der oplever høj social og kulturel overførsel på anbringelsesstedet. Procent.

oplever i høj grad at kunne have samtaler med de voksne om nyheder, bøger osv., mens det kun gælder 30 pct. af de unge på døgninstitutioner (se figur 1.3).

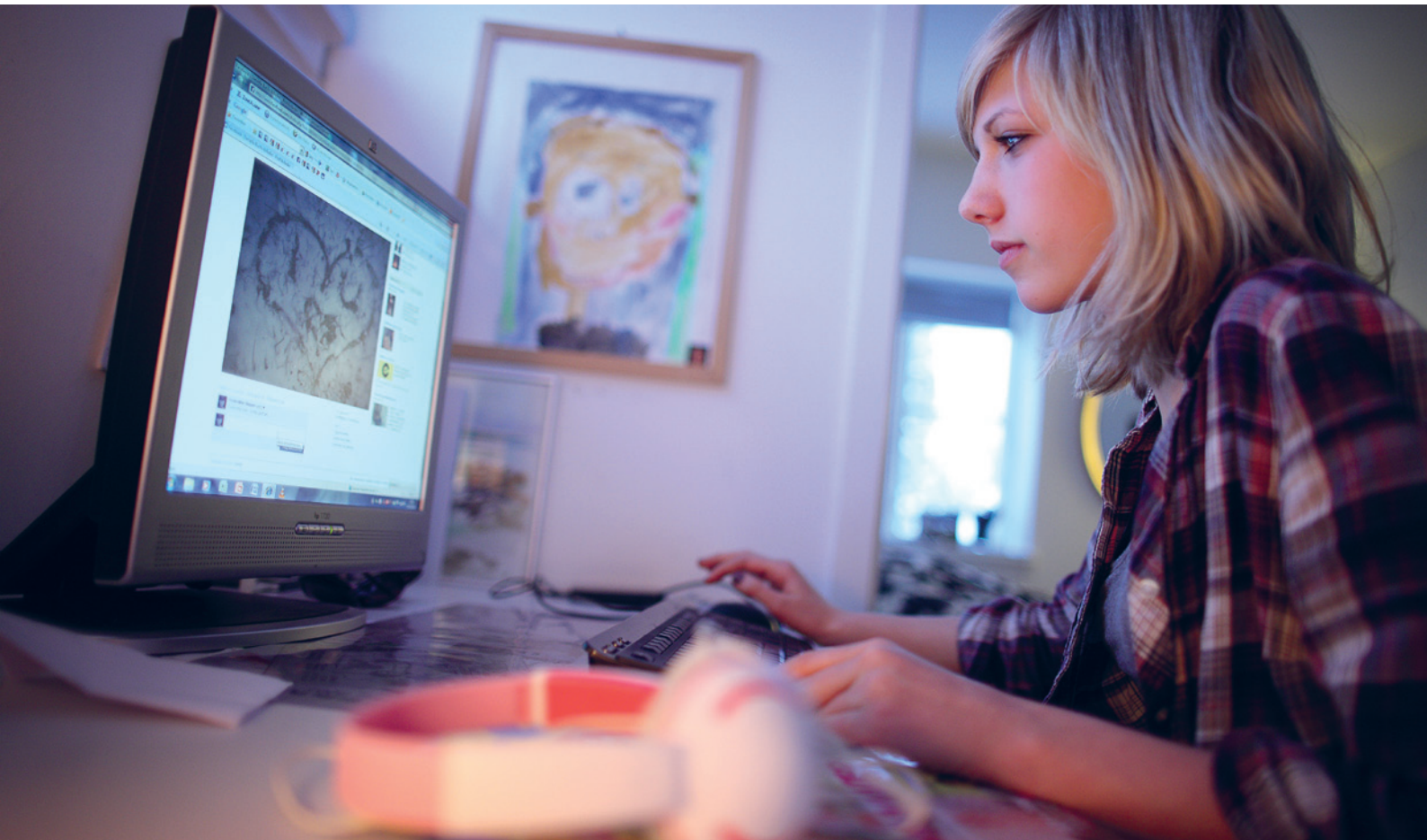
PRIVATLIV OG SANKTIONER

Langt de fleste børn og unge føler, at de har tilstrækkeligt med privatliv der, hvor de bor (79 pct.). Drengene føler i højere grad end piger, at de har tilstrækkeligt med privatliv, mens børn og unge i familiepleje (87 pct.) i langt højere grad end institutionsanbragte (65 pct.) føler, at de har tilstrækkeligt med privatliv.

For de ældste børn – dvs. de 15- og 17-årige – er der også set på, hvor ofte de oplever sanktioner fra de voksne på anbringelsesstedet. Det kan fx være at få frataget mobiltelefon, tablet eller internetadgang som en nødvendig del af opdragelsen. I 2016 er der lidt færre unge end i 2014, der oplever dette. Ændringerne er særligt tydelige blandt drengene

og blandt unge på socialpædagogiske opholdssteder.

Vold er derimod ikke en accepteret del af sanktionsmulighederne. Trods det fortæller 3 pct. af de 15- og 17-årige i familiepleje og 14 pct. af de unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder, at de er blevet slået eller udsat for anden form for vold af de voksne på anbringelsesstedet. Vi har ikke mulighed for at se, om de episoder, de unge ser som vold, kan tænkes at være magtanvendelse, der er registreret og indberettet. Derudover har 5 pct. af de unge oplevet vold eller andre former for overgreb fra andre unge på anbringelsesstedet. Disse tal har ikke ændret sig siden 2014.

TRIVSEL, HELBRED OG FRITID

MENTAL TRIVSEL
LIVSTILFREDSHED
ENSOMHED
HELBRED
FRITIDSAKTIVITETER OG MOTION

Anbragte børn og unge udgør generelt en sårbar gruppe: Godt hver femte har en langvarig sygdom eller et handicap, og 4 ud af 10 giver udtryk for mental ustabilitet og mistrivsel. Desuden er ensomhed mere udbredt blandt anbragte børn end blandt børn generelt.

Anbragte børn og unge er på mange områder mere udsatte end deres jævnaldrende. Eftersom børnenes opvækstvilkår og ressourcer er en medvirkende årsag til anbringelsen, er det ikke overraskende, at de på mange områder er sårbare. Det gælder både deres fysiske og mentale helbred, deres risiko for ensomhed og mobning og deres tilknytning til aktiviteter, hvor de kan møde andre (Lausten m.fl., 2013; Ottosen m.fl., 2015).

MENTAL TRIVSEL

Relativt mange anbragte børn og unge udtrykker mental ustabilitet og mistrivsel. Målt på SDQ-skalaen ligger 4 ud af 10 på grænsen til eller udenfor normalområdet. For danske børn og unge generelt er tallet 1 ud af 10. SDQ-skalaen (Strengths and Difficulties Questionnaire) måler mental trivsel via en række spørgsmål om bl.a. følelser, adfærd og forholdet til kammerater (se fx Goodman & Goodman (2011) eller Ottosen m.fl. (2015) for en beskrivelse af SDQ).

Anbragte børn og unges mentale trivsel er samlet set uændret siden 2014, men gruppen af børn og unge på socialpædagogiske opholdssteder udviser større mistrivsel: I 2014 lå 30 pct. uden for normalområdet på SDQ-skalaen, mens det i dag gælder 42 pct. (se figur 2.1). Det kan være en indikation på, at de socialpædagogiske opholdssteder modtager børn og unge med en sværere problemtyngde, end hvad der var gældende for dem, de modtog tidligere.

LIVSTILFREDSHED

De anbragte børn og unges sårbarhed afspejles også, når man spørger til, hvor tilfredse de er med deres liv, og hvor glade de bliver, når de tænker på fremtiden.

Godt hver tredje fortæller, at de er meget tilfredse med livet for tiden, en andel, der ikke har ændret sig siden 2014. Dengang var de mindst tilfredse børn og unge på socialpædagogiske opholdssteder,

FIG. 2.1: Andel af de anbragte 11-17-årige med en SDQ-score uden for normalområdet. Procent.

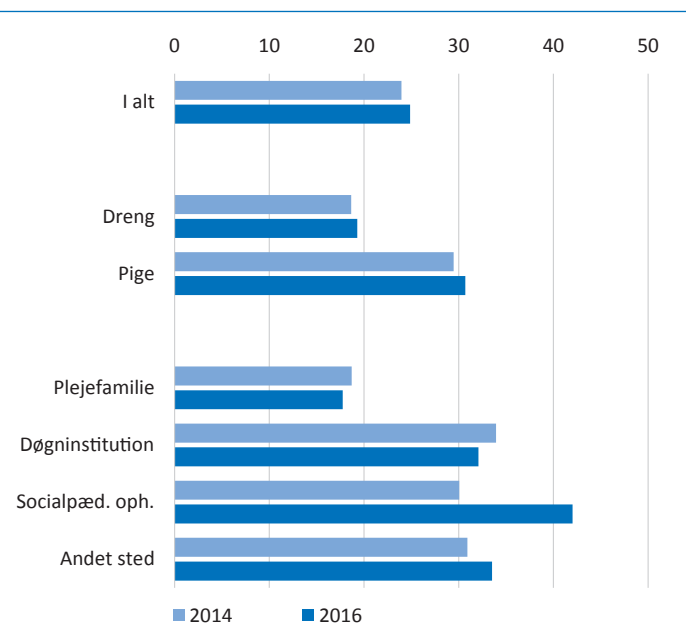
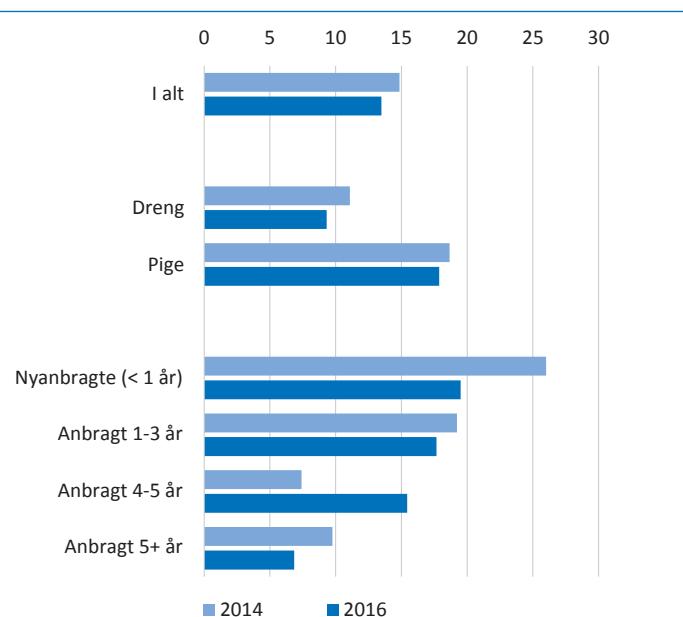

FIG. 2.2: Andel af de 11-17-årige, der ofte føler sig ensomme. Procent.

hvor det i 2016 er unge på døgninstitutioner, der oplever den laveste livstilfredshed. Her er det kun hver femte, som svarer positivt på spørgsmålet: "Hvor tilfreds er du for tiden med dit liv?"

Når det gælder tanker om fremtiden, svarer 36 pct. af de anbragte positivt: De bliver glade ved tanken om, hvad der skal ske med dem i fremtiden. Det er samlet set lidt færre end i 2014, men blandt de yngste børn er der nu flere, der ser positivt på fremtiden.

ENSOMHED

Ensomhed er et fænomen, der har flere facetter. Man kan være ensom, hvis man kun har få eller slet ingen sociale relationer – men også, hvis man ikke føler, man er rigtig inkluderet i de fællesskaber og sociale relationer, man færdes i. Ensomhed øger risikoen for uddannelsesfrafald og risikoen for alvorlige sygdomme senere i livet (Hawkley & Cacioppo, 2010).

13 pct. af de anbragte børn og unge fortæller, at de ofte føler sig ensomme. Det er lidt færre end i 2014, men det er stadig et højt tal (se figur 2.2). Blandt jævnaldrende ikke-anbragte er det ca. 5 pct., der ofte føler sig ensomme (Komiteen for Sundhedsoplysning, 2016; Ottosen m.fl., 2014).

Piger oplever mere ensomhed end drenge, uanset om de er anbragt eller ej. 18 pct. af de anbragte piger føler sig ofte ensomme, mod 9 pct. af de anbragte drenge. Blandt jævnaldrende ikke-anbragte er tallene henholdsvis 7 og 3 pct. Også blandt nyanbragte børn og unge er tallet højt: Her er det hver femte, der ofte føler sig ensom.

HELBRED

Sundhed og helbred handler ikke kun om fraværet af sygdom. Et godt helbred er vigtigt for at kunne trives optimalt, og helbredet påvirker derfor anbragte børn og unges deltagelse i hverdagens

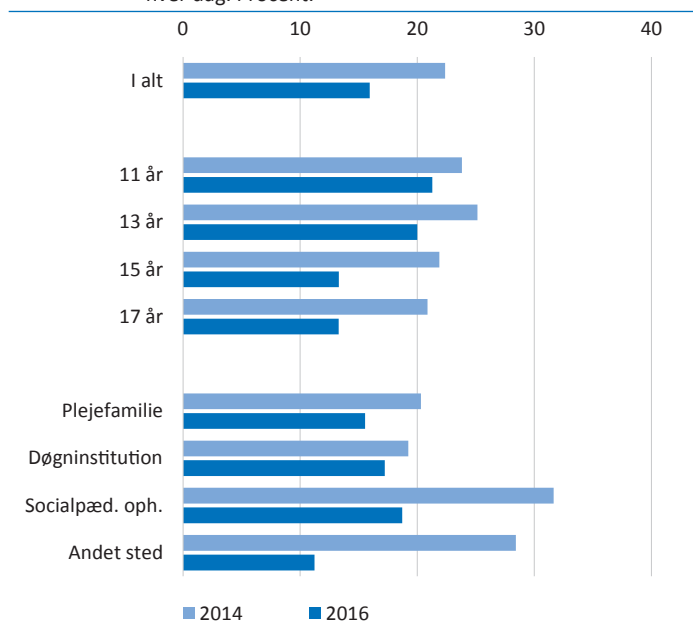
Færre anbragte børn og unge dyrker motion nu end for 2 år siden. Det er især de unge og dem, der er anbragt på institution, der bevæger sig mindre og går mindre til sport og motion i fritiden.

aktiviteter og relationer og på længere sigt deres muligheder for at få et selvstændigt voksenliv.

4 ud af 5 anbragte fortæller, at deres helbred er godt eller virkelig godt, og det tal har ikke ændret sig siden 2014. De anbragte vurderer altså i lige så høj grad som jævnaldrende ikke-anbragte, at deres helbred er godt (Ottosen m.fl., 2015). Børn og unge på institution vurderer generelt deres helbred som dårligere end dem i familiepleje, men forskellen er mindsket fra 2014 til 2016.

Der er en relativt stor andel anbragte (23 pct.), der svarer, at de har en langvarig sygdom eller et handicap. Af dem svarer lige knap halvdelen, at det hæmmer dem i det daglige. Denne andel er ikke ændret fra for 2 år siden og er stadig dobbelt så stor, som når man stiller jævnaldrende ikke-anbragte det samme spørgsmål (Ottosen m.fl., 2015).

FIG. 2.3: Anbragte 11-17-årige, der dyrker sport eller motion hver dag. Procent.

FRITIDSAKTIVITETER OG MOTION

Meget tyder på, at anbragte børn og unge bevæger sig væsentligt mindre nu, end de gjorde for 2 år siden.

I 2014 dyrkede 22 pct. sport eller motion hver dag, der gjorde dem forpustede eller svedige. Det tal er faldet til 16 pct. i 2016 (se figur 2.3). Der er samtidig færre, der går til organiserede fritidsaktiviteter mindst en gang om ugen. Det gjorde 61 pct. i 2014, men kun 56 pct. i 2016.

Faldet er størst for de 15- og 17-årige og for anbragte på institutioner – men det ses i større eller mindre grad i alle grupper på tværs af køn, alder, sted og anbringelsens varighed.

De anbragte børn og unge er også – som noget nyt i 2016 – blevet spurgt, om anbringelsesstedet hjælper dem med at gå til fritidsaktiviteter. Denne

hjælp kan gives på mange måder: Man kan motivere til at finde en sportsgren eller hobby, som barnet eller den unge har lyst til at gå til. Man kan hjælpe med indmeldelse og med at huske at komme afsted til træning, og man kan hente og bringe, hvis der er langt derhen. Knap 3 ud af 4 anbragte, marginalt flere i familiepleje end på institutioner og socialpædagogiske opholdssteder, fortæller, at de på den ene eller den anden måde får hjælp fra de voksne på anbringelsesstedet til at gå til fritidsaktiviteter.

KONTAKT MED FAMILIEN

KONTAKT MED FORÆLDRE
TRYGHED I SAMVÆRET
FORÆLDRENS STØTTE OG BETYDNING
KONTAKT MED SØSKENDE
HJÆLP OG MEDBESTEMMELSE

Næsten 9 ud af 10 anbragte børn og unge har kontakt til deres mor. 8 ud af 10 har søskende, de ikke bor sammen med, og 6 ud af 10 ser deres nærmeste søskende mindst en gang om måneden.

Forskningen viser, at anbragte børn – lige som alle andre børn – føler sig tæt knyttet til deres familie, også selvom familien måske er medvirkende årsag til anbringelsen (Sen & Broadhurst, 2011).

Tidligere undersøgelser peger desuden på, at kontakt med familien kan være en stabiliserende faktor i et anbragt barns liv (Egelund m.fl., 2010). Børn, der ser deres familie, oplever færre sammenbrud i anbringelsen, ligesom kontakten også kan betyde meget for barnets oplevelse af den rolle, familien kan spille i dets liv. Samtidig kan familien

ofte være dem, de unge flytter tilbage til, når de efter endt anbringelse skal i gang med voksenlivet.

KONTAKT MED FORÆLDRE

Anbragte børns familiebaggrund ligner ikke andre børn og unges. De kommer oftere fra brudte hjem, og kun 15 pct. af deltagerne i denne undersøgelse kommer fra familier, hvor far og mor bor sammen.

Der er også langt flere blandt de anbragte børn og unge, der enten ikke har kontakt med deres mor, far eller begge forældre, eller har mistet en eller

begge forældre. Det gælder for 21 pct. af dem, mens det samme kun er tilfældet for 2 pct. af børn og unge generelt.

Næsten alle anbragte børn har kontakt med deres mor (89 pct.), mens 65 pct. har kontakt til deres far. De fleste af dem, der har kontakt med deres mor, ser hende ugentligt, mens 22 pct. ser moren en gang om måneden. 14 pct. ser sjældent eller aldrig deres mor. For 80 pct. af børnene foregår samværet med moren i forældrenes hjem.

Børn og unge på institution ser oftere deres mor end børn i familiepleje, og de har også mere samvær i hjemmet end børn, der er anbragt i familiepleje. Selvom børn og unge på institution typisk har tunge problemer, har deres forældre generelt flere ressourcer end forældre til børn i familiepleje, hvor forældrene ofte selv kæmper med psykisk sygdom, misbrug og kriminalitet (se fx Frederiksen, 2012; Lau-

sten, 2014; Lausten & Frederiksen, 2017). Denne forskel på ressourcer kan være en af forklaringerne på forskellen i samværet. En anden forklaring kan være, at samvær oftere kan være konfliktfyldt, når den primære omsorgsrolle er overtaget af en plejefamilie og ikke af en institution (Ankestyrelsen, 2014a).

TRYGHED I SAMVÆRET

Samvær med forældrene kan være problematisk for anbragte børn og unge – enten fordi familien ikke kan finde ud af at være sammen, eller fordi de påvirker hinanden negativt (Sen & Broadhurst, 2011). Derfor har en del anbragte børn støttet eller overvåget samvær.

Godt hver femte fortæller, at de har støttet/overvåget samvær med forældre. Det er især de yngste børn, de plejefamilieanbragte børn og unge og dem, der har været længst anbragt, som kun ser deres forældre, når der er en anden voksen til stede. Det

Over halvdelen af børnene føler, at deres forældre har stor betydning for dem, og 45 pct. fortæller, at de altid kan få råd og støtte fra forældrene. Det er markant flere end sidst, undersøgelsen blev foretaget, i 2014.

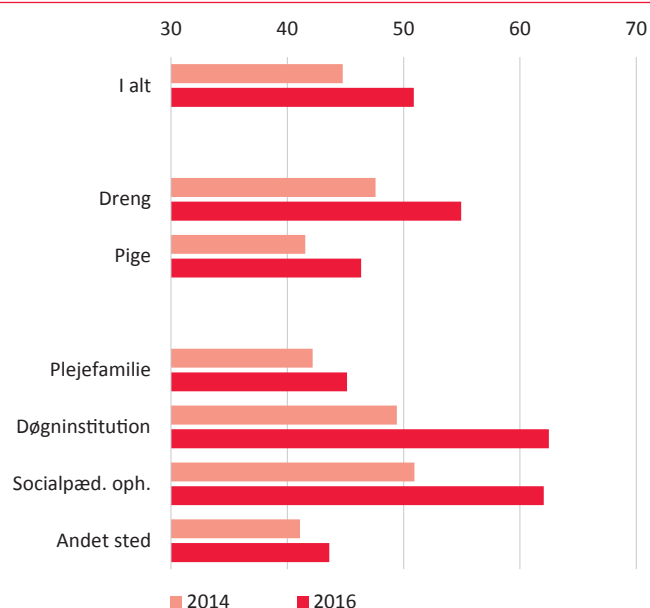
kan hænge sammen med, at de børn, der tidligt er blevet anbragt i familiepleje, også er dem, hvis forældre har færrest ressourcer, som nævnt ovenfor.

Plejefamilieanbragte børn og unge føler sig også mindre trygge ved samvær med deres forældre end børn og unge, der bor på institution. De yngste børn er generelt mere trygge ved samvær end de ældste, og drengene er mere trygge end pigerne.

FORÆLDRENES STØTTE OG BETYDNING

Relativt mange anbragte børn og unge føler, at deres forældre giver dem råd og støtte – og tallet er stigende: I 2014 oplevede 38 pct., at de altid kunne få råd og støtte fra deres forældre, hvis de havde brug for det, og i 2016 er tallet steget til 45 pct. Der er også flere, der nu føler, at forældrene har stor betydning for dem. Det gjaldt 46 pct. af alle anbragte i alderen 11-17 år i 2014, og andelen er steget til 51 pct. i 2016 (se figur 3.1).

FIG. 3.1: Anbragte 11-17-årige, hvor forældrene har meget stor betydning. Procent.

Det er markante ændringer på blot 2 år. Der er ingen tegn på, at forældrenes baggrund og ressourcer har ændret sig i den tid. Ændringen kan derfor være et resultat af flere ting: At forebyggende indsatser har fået mere fokus på arbejdet med familien forud for en anbringelse, og at anbringelsesstederne er blevet bedre til at tage forældrene med ind i beslutningerne om og arbejdet med de anbragte, så børnene og de unge mere føler, at forældrene også er med til at støtte dem.

KONTAKT MED SØSKENDE

Godt 8 ud af 10 af de anbragte børn og unge, der har søskende, har søskende, som de ikke bor sammen med – enten fordi de er anbragt et andet sted, eller fordi de bor hjemme hos forældrene. For børn, der har været anbragt i mindre end 1 år på deres nuværende anbringelsessted, er tallet 9 ud af 10.

Tidligere undersøgelser viser, at anbragte børn og unge meget gerne vil se deres søskende mere, end de har mulighed for (Lausten m.fl., 2015; Leathers, 2005; Lundström & Sallnäs, 2012). Forskningen peger ligeledes på, at søskenderelationer kan være skærmende og stabiliserende i et anbragt barns liv (Herrick & Piccus, 2005; James m.fl., 2008).

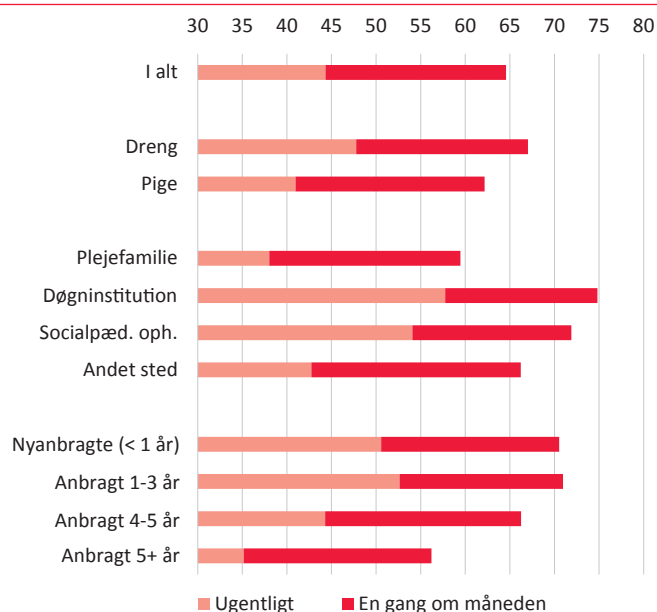
Godt 2 ud af 3 anbragte er sammen med deres søskende mindst en gang om måneden. Børn og unge på institution ser deres søskende mere, end børn i familiepleje gør. Jo længere børnene har været anbragt, desto mindre ser de deres søskende (se figur 3.2).

HJÆLP OG MEDBESTEMMELSE

Loven tilsiger, at anbragte børn og unge har ret til kontakt og samvær med deres forældre og netværk. Det er kommunen, der, i samarbejde med barnet eller den unge selv, skal sørge for, at forbindelsen holdes ved lige og beslutte, hvor ofte og hvordan samværet skal finde sted – eller hvorvidt det overhovedet skal finde sted, hvis det vurderes som uhensigtsmæssigt for barnet (Ankestyrelsen, 2014b).

FIG. 3.2: Anbragte 11-17-årige og hvor ofte, de er sammen med søskende. Procent.

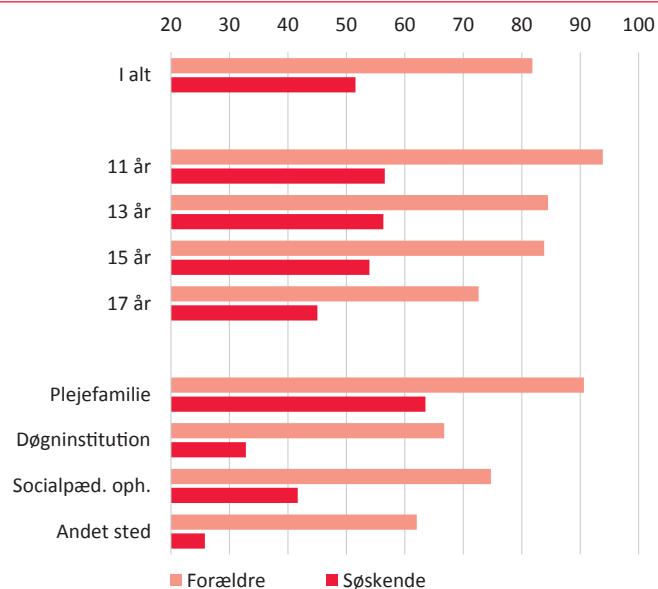

Anbragte børn og unge oplever, at de får mere hjælp til at se deres forældre end til at se deres søskende – men de oplever også, at de har fået mere medbestemmelse, når det handler om, hvornår de skal se deres søskende: Det bestemmer 55 pct. næsten altid selv, mens tallet i 2014 kun var 47 pct.

FIG. 3.3: Anbragte 11-17-årige, der i høj grad får hjælp fra anbringelsesstedet med at holde kontakten til forældre og søskende. Procent.

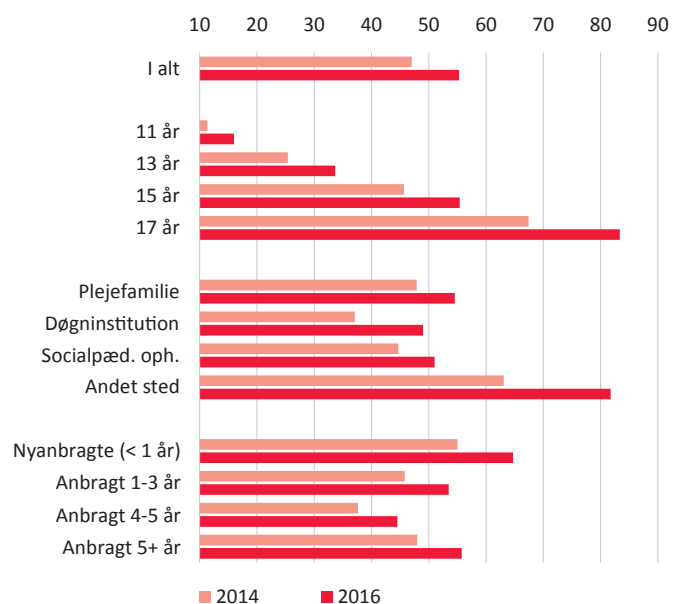
I praksis spiller anbringelsesstedet en stor rolle, når det gælder kontakten til familien, og her er der store forskelle på den hjælp, de anbragte børn og unge får – både når man ser på anbringelsestype og på vægtningen af kontakten til henholdsvis forældre og søskende.

82 pct. fortæller, at de i høj eller nogen grad får hjælp til at holde kontakten til deres forældre, men når det gælder kontakten til søskende, er tallene noget lavere: Blandt de institutionsanbragte børn er det fx kun 33 pct., der får hjælp her (se figur 3.3). For børn og unge i familiepleje er tallene noget højere: Her får 64 pct. hjælp til at holde forbindelsen til søskende, mens 91 pct. bliver støttet til at holde kontakt til forældrene. De anbragte børn og unge føler altså, at der er mere hjælp at hente, når det gælder kontakt til forældrene, end når det drejer sig om kontakten til søskende.

Til gengæld oplever flere nu, at de selv er med til at bestemme, hvornår de skal se deres søskende: I 2014 svarede 47 pct., at de næsten altid selv bestemte, og i 2016 svarer 55 pct. bekræftende på det samme spørgsmål. Denne udvikling gælder alle grupper uanset alder, køn, sted og anbringelses varighed (se figur 3.4). Cirka halvdelen af børnene og de unge fortæller, at de næsten altid selv bestemmer, hvornår de skal se deres forældre, og det tal er uændret siden 2014.

Anbragte børn og unge har altså fået mere medbestemmelse, når det handler om at se søskende. Det kan skyldes et øget fokus på kontakt med søskende fra anbringelsesstedernes side, idet forskningen entydigt har peget på dette som et udviklingsområde.

FIG. 3.4: Anbragte 11-17-årige, der næsten altid er med til at bestemme, hvornår de skal se deres søskende. Procent.

NETVÆRK OG NÆRE RELATIONER

PERSONEN, DER BETYDER MEST
NOGEN AT TALE MED
SAMVÆR MED VENNER

De fleste børn og unge i familiepleje oplever, at plejemor eller plejefar er den vigtigste person for dem. For institutionsanbragte er det oftest mor eller far. Hver tiende af de institutionsanbragte fortæller, at deres kontaktperson eller en anden på anbringelsesstedet er den vigtigste for dem.

Vi fødes ind i relationer, vi vokser op i relationer, og vi udvikler os i relationer gennem hele livet. At føle sig anerkendt af – og knyttet til – et netværk af nære relationer er afgørende for børns og unges trivsel og sociale integration (Boddy, 2011; Honneth, 1995).

Det gælder naturligvis også anbragte børn og unge, men nære relationer behøver ikke kun at være familie. De kan bestå af andre personer, der gør en forskel i barnets eller den unges liv. Forskningen viser, at anerkendelse gennem nære relationer har indflydelse på anbragte børns og unges person-

lighed og selvværd (Gilligan, 2005), hvilket igen har stor indflydelse på, hvordan de klarer sig som voksne.

PERSONEN, DER BETYDER MEST

Hvem betyder mest for dig? De anbragte børn og unges svar på det spørgsmål kan deles op i fire næsten lige store grupper:

27 pct. svarer, at det er mor eller far, der betyder mest for dem, 24 pct. svarer, at det er plejemor eller plejefar, mens 24 pct. svarer, at det er en jævnaldrende ven, som betyder mest for dem. 20

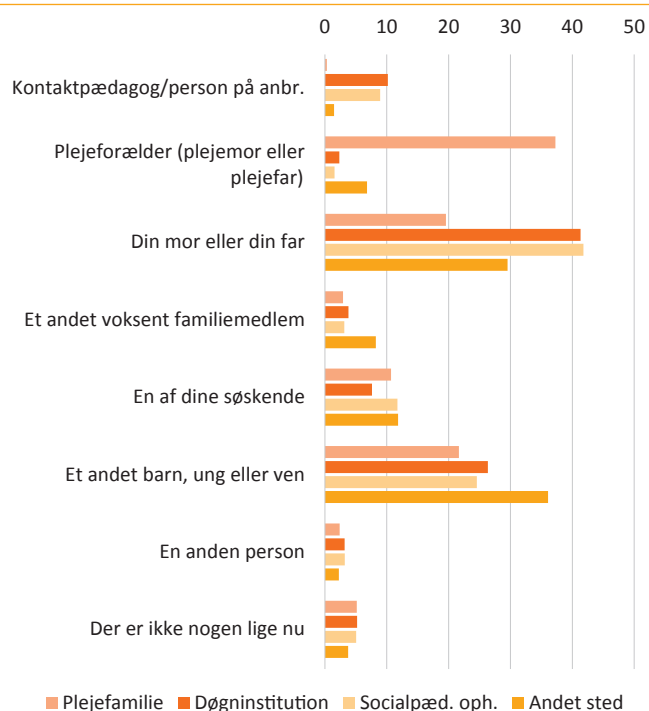

pct. fortæller, at det enten er kontaktpædagogen på deres anbringelsessted, et andet voksent familiemedlem, en søskende eller en anden person. 5 pct. svarer, at de ikke har sådan en person i deres liv lige nu (se figur 4.1).

Vi har i Danmark en lang tradition for at have socialpædagogisk personale på de institutionelle anbringelsessteder (Bryderup & Frørup, 2011; Jakobsen, 2014), og i det ligger implicit et stort fokus på relationsarbejde. Svarene her peger dog på, at relationerne til de professionelle voksne kun sjældent erstatter de nære relationer til forældre og familie, som barnet har opbygget gennem de første leveår. Det er kun ca. hver tiende af alle børn og unge på institutioner, der svarer, at deres kontaktperson eller en person på anbringelsesstedet er den vigtigste for dem.

Børn og unge i familiepleje peger oftest på deres plejemor eller plejefar som den vigtigste person for dem, mens børn og unge på institutioner oftest

FIG. 4.1: Anbragte 11-17-årige og den person, der er vigtigst for dem. Procent.

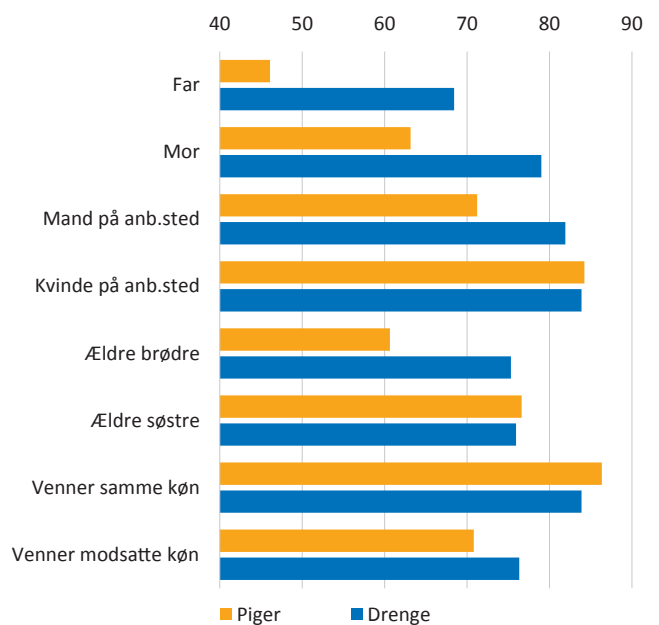

peger på mor eller far. Det betyder, at der er stor forskel på, hvor ofte barnet eller den unge ser den person, som vedkommende oplever gør en forskel i sit liv. Plejeforældre og plejebørn er sammen stort set hver dag, mens forældre og anbragte børn som regel ses nogle gange om måneden.

NOGEN AT TALE MED

Når det gælder spørgsmålet om, hvor nemt det er at tale med far eller mor, hvis noget plager dem, er der stor forskel på drenges og pigers svar (se figur 4.2). Flere drenge end piger fortæller, at de har nemt ved at tale med både far og mor. Samtidig er der flere, uanset køn, der har nemmere ved at tale med mor (63 pct. af pigerne og 79 pct. af drengene) end med far (46 pct. af pigerne og 68 pct. af drengene). Dette spørgsmål er kun stillet til børn og unge, der har kontakt med deres forældre, og set i det lys er det en relativt stor andel, der har svært ved at tale med far.

FIG. 4.2: Anbragte 11-17-årige, der føler, det er nemt at tale med ... Procent.

90 pct. af alle anbragte 11-17-årige fortæller, at de har to eller flere venner. Halvdelen oplever dog sjældent at have venner med hjem eller komme på besøg, og det tal er steget siden 2014.

Langt de fleste (op mod 85 pct.) føler, at de kan gå til kvindelige ansatte på anbringelsesstedet eller til jævnaldrende venner af samme køn, hvis noget plager dem. Dette gælder både drenge og piger.

SAMVÆR MED VENNER

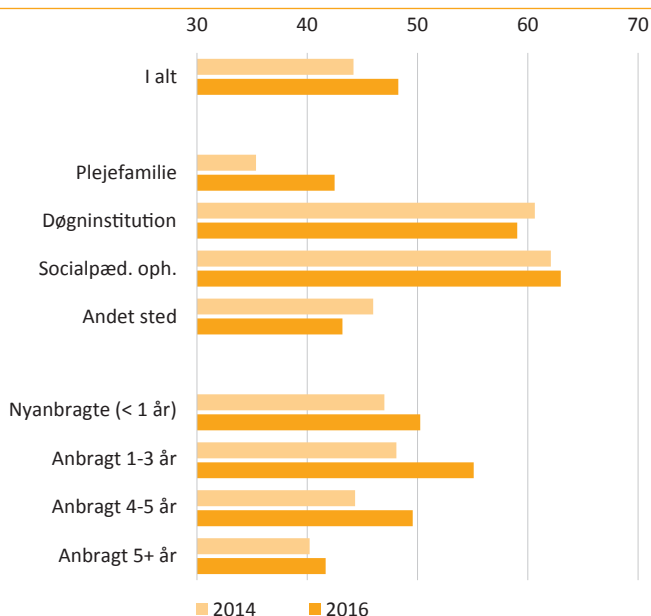
En anbringelse kan gøre det svært for børn og unge at fastholde stabile forhold til vennerne uden for anbringelsesstedet. Størstedelen svarer, at de har to eller flere venner, men der er en lille andel (7 pct.), der svarer, at de kun har én ven eller slet ingen. Det er især udtalt for unge på socialpædagogiske opholdssteder, hvor 10 pct. svarer, at de højst har en enkelt god ven. Disse unge er i høj risiko for at blive isoleret fra socialt samvær og dermed for ikke at blive inkluderet i bredere sociale sammenhænge.

De fleste (78 pct.) har mødt deres venner i skolen – det gælder oftere de yngre (89 pct.) end de ældre børn (72 pct.). Plejefamiliebørn har hovedsageligt mødt deres venner i skolen eller til en fritidsinteresse, mens institutionsbørn oftere har mødt deres venner på anbringelsesstedet eller et andet sted. 83 pct. af anbragte på institution eller kost-/efterskole har mindst én ven på deres anbringelsessted – men blandt dem, der er flyttet ind inden for det seneste år, er tallet lavere (79 pct.).

Der er en stigende andel af anbragte børn og unge (fra 44 pct. i 2014 til 48 pct. i 2016), der meget sjældent er ude hos venner eller har venner med hjem (se figur 4.3). Dette sker oftere for institutionsanbragte (60 pct.), mens børn og unge i familiepleje i højere grad har venner med hjem eller besøger venner. Jo kortere tid barnet har været anbragt, desto større er andelen, der sjældent er ude hos venner eller har venner med hjem (50 pct.).

Godt halvdelen af de anbragte børn og unge føler, at deres anbringelsessted hjælper dem med at få nye venner. De yngste føler oftere (61 pct.) end de ældste (44 pct.), at de får hjælp. Plejefamiliebørn føler oftere (61 pct.) end unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder (41 pct.), at de får hjælp. Jo længere tid de har været anbragt, desto større er andelen, der svarer, at anbringelsesstedet hjælper dem med at få nye venner (60 pct.).

FIG. 4.3: Anbragte 11-17-årige, der meget sjældent er ude hos eller har venner med hjem. Procent.

SKOLEGANG

**FLERE I GRUNDSKOLEN
TRIVSEL I SKOLEN
LEKTIEHJÆLP
FORVENTNINGER TIL UDDANNELSE
ADGANG TIL BØGER**

Flere anbragte børn og unge går i den almindelige grundskole, og de er blevet gladere for at gå der. Anbragtes syn på lærerne er også blevet mere positivt, men deres oplevelse af eget faglige niveau er uændret siden 2014.

Anbragte børn og unges skolegang har i de seneste år haft stor politisk og forskningsmæssig bevågenhed. Styrkelse af faglighed og undervisning for børn og unge i almindelighed og for udsatte børn og unge i særdeleshed er centrale elementer, både i mange satspuljeprojekter, den øgede omstilling til inklusion og i reformerne af folkeskolen, gymnasiet og erhvervsskolerne. En ændring af folkeskoleloven har fx fastsat, at interne skoler skal være normeret til minimum 10 elever for at sikre, at alle interne skoler "kan tilvejebringe et undervisnings-

og læringsmiljø, der både kan tilgodese elevernes faglige og sociale kompetencer" (citat fra bemærkninger til lovforslag, fremsat nov. 2012).

Danske og internationale studier tyder på, at anbragte børn og unge præsterer dårligere i skolesystemet, end de faktisk har evner til – og at de professionelle voksne omkring børnene ofte har lave forventninger til deres evner i skolen (Egelund & Hestbæk, 2003; Forsman & Vinnerljung, 2012; Hestbæk & Henze-Pedersen, 2017; Tideman

FIG. 5.1: Anbragte 11-17-årige, der går i folkeskole. Procent.

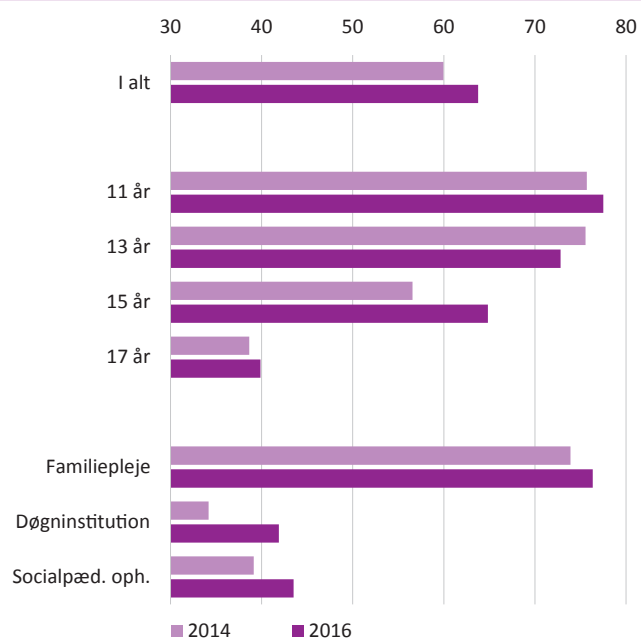
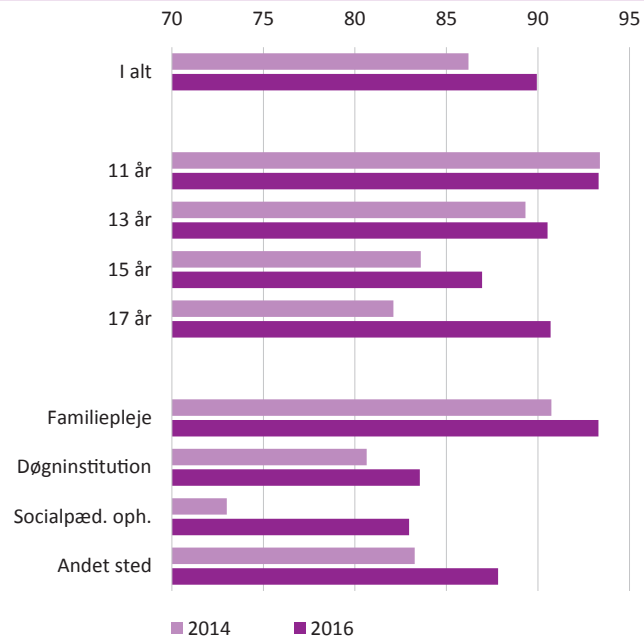

FIG. 5.2: Anbragte 11-17-årige, der er glade for skolen. Procent.

m.fl., 2011). Samtidig er anbragte børn og unges skolegang ofte præget af flere skoleskift, lavere faglige præstationer og flere problemer i skolen, end tilfældet er for deres jævnaldrende (Egelund & Hestbæk, 2003; Lausten m.fl., 2013; Ottosen m.fl., 2015). Der er derfor al mulig grund til at have fokus på, hvordan man kan støtte anbragte børns skolegang, og på, hvordan de voksne omkring dem håndterer skolegangen.

FLERE I GRUNDSKOLEN

Der er kommet flere anbragte børn i den almindelige grundskole – som her vil sige alle folkeskoler (også med heldagsskole), privatskoler, friskoler og lilleskoler (se figur 5.1). Det er især de 15-årige og unge på døgninstitutioner, der i højere grad går i grundskole, formodentlig som følge af den øgede omstilling til inklusion.

Det betyder også, at færre anbragte børn og unge går på interne skoler. Naturligt nok ses faldet især

blandt institutionsanbragte børn og unge. På både døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder går 24 pct. nu i intern skole, mod hhv. 34 og 28 pct. i 2014. Institutionsanbragte børn og unge har altså fået større mulighed for kontakt med børn i lokalområdet ved at flytte fra intern skole til eksternt skole.

TRIVSEL I SKOLEN

90 pct. af alle anbragte børn og unge, der går i skole, er glade for at komme der. Det er flere end i 2014 (se figur 5.2), og her nærmer de anbragte sig deres jævnaldrende, hvor 95 pct. godt kan lide skolen (Ottosen m.fl., 2014). Der er ikke sket ændringer, når det gælder anbragtes oplevelse af egen faglighed: Knap hver femte synes, at de klarer sig virkelig godt, knap halvdelen synes, at de klarer sig godt, og en tredjedel oplever, at de klarer sig mindre godt eller dårligt i skolen.

Flere børn og unge ser positivt på deres lærere nu end i 2014. Fx svarer flere (69 pct.), at deres lærere giver dem lyst til at lære mere (se figur 5.3), og flere oplever (81 pct.), at deres lærere sørger for faglige udfordringer. Samtidig er der færre (30 pct.), der melder om konflikter med deres lærere, og flere fortæller, at de i løbet af deres skoletid har haft en eller flere lærere, som de var særligt glade for (90 pct.).

De anbragte børn og unge trives altså bedre i skolen og får i stigende grad et godt forhold til deres lærere, der giver dem lyst til at lære mere. Sammen med det øgede fokus på inklusion i folkeskolen og den ændrede tendens mod, at flere anbragte nu går i almindelig grundskole, tegner dette et positivt billede af udviklingen, når det gælder anbragte børn og unges skolegang.

LEKTIEHJÆLP

Lige knap halvdelen af de anbragte svarer, at de altid kan få hjælp til skolearbejdet, hvis de har brug for det. Hver femte svarer, at de ofte kan få hjælp, mens hver tredje svarer, at de sjældnere kan få hjælp.

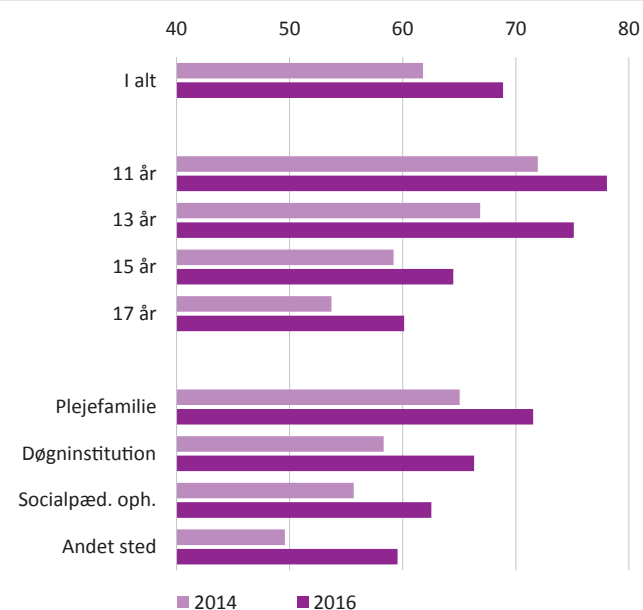
Det samlede tal har ikke ændret sig siden 2014, men for enkelte grupper af anbragte er der nu bedre hjælp at hente. Det gælder især børn og unge på kost-/efterskoler og unge, der har været anbragt længe. Til gengæld kan færre blandt dem, der har været anbragt under 1 år, og blandt dem, der bor på døgninstitution eller socialpædagogiske opholdssteder, forvente hjælp til lektierne. Lektiehjælp er altså ikke et almindeligt gode blandt alle anbragte.

FORVENTNINGER TIL UDDANNELSE

Flere og flere anbragte børn og unge vil gerne have en uddannelse. 34 pct. svarer, at de gerne vil have en erhvervsuddannelse, mens lige så mange gerne vil have en videregående uddannelse (både kort, mellemlang og lang). I 2014 forventede kun 25 pct. af de anbragte, at de ville tage en videregående

FIG. 5.3: Anbragte 11-17-årige, der oplever lærere, der giver dem lyst til at lære mere. Procent.

Flere anbragte børn og unge vil gerne have en erhvervs-kompetencegivende uddannelse. Hver tredje forventer nu at tage en videregående uddannelse, mod kun hver fjerde i 2014. Det er især de 17-årige og pigerne, der har fået større lyst til en videregående uddannelse.

uddannelse, så her er der sket en positiv udvikling. Det er især de 17-årige og pigerne, der har fået større lyst til at tage en videregående uddannelse. 17 pct. anbragte svarer, ligesom i 2014, at de ikke ved, hvilken uddannelse de vil have.

Ser man på, hvor mange 17-årige, der faktisk befinder sig i uddannelsessystemet, er billedet også positivt. Tal fra Danmarks Statistik (fra 2014) viser, at 67 pct. af alle anbragte 17-årige er i gang med en uddannelse, sammenlignet med 91 pct. af alle 17-årige, der ikke er anbragt (se figur 5.4). 2 ud af 3 anbragte er altså inden for uddannelsessystemet som 17-årig, og det tal har været stigende siden 2006, hvor kun halvdelen af alle 17-årige anbragte var i uddannelse.

Blandt de 17-årige, som er i gang med en uddannelse, er 6 ud af 10 ved at færdiggøre grundskolen, mens godt hver femte af dem, der er i gang med uddannelse, er i gang med en gymnasial uddan-

nelse. Det er særligt unge i familiepleje og unge, som er anbragt andet sted, som har valgt en gymnasial uddannelse (se figur 5.5), mens relativt flere på socialpædagogisk opholdssted er i gang med en anden uddannelse, fx EGU, produktions-skole eller STU, der i visse tilfælde kan tages på opholdsstedet.

ADGANG TIL BØGER

Læsning er grundlaget for læring i alle fag. Forudsætningen for at kunne tilegne sig viden er gode faglige læsekompetencer og en alderssvarende sprogudvikling (Undervisningsministeriet, 2014). Det er derfor vigtigt, at alle børn har adgang til bøger og får den nødvendige støtte og hjælp til at læse i dem.

Set i det lys er det positivt, at flere anbragte børn og unge nu fortæller, at de regelmæssigt læser bøger (46 pct.). Det er især drengene, de 15-årige og dem, der er anbragt i plejefamilie, der læser

FIG. 5.4: 17-årige, der er inden for uddannelsessystemet. Procent.

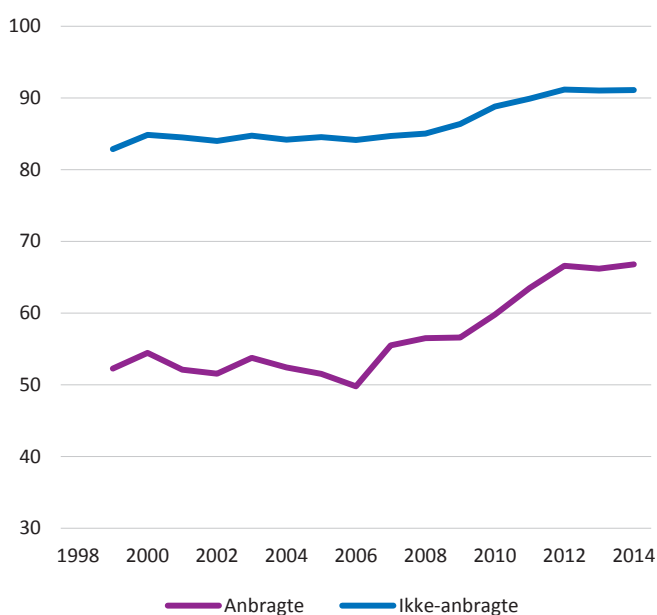

FIG. 5.5: Anbragte 17-årige, der er i gang med uddannelse. Procent.

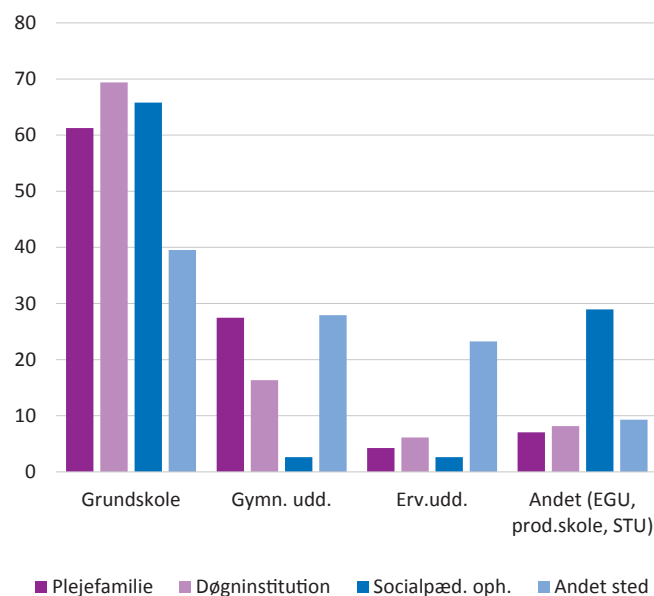
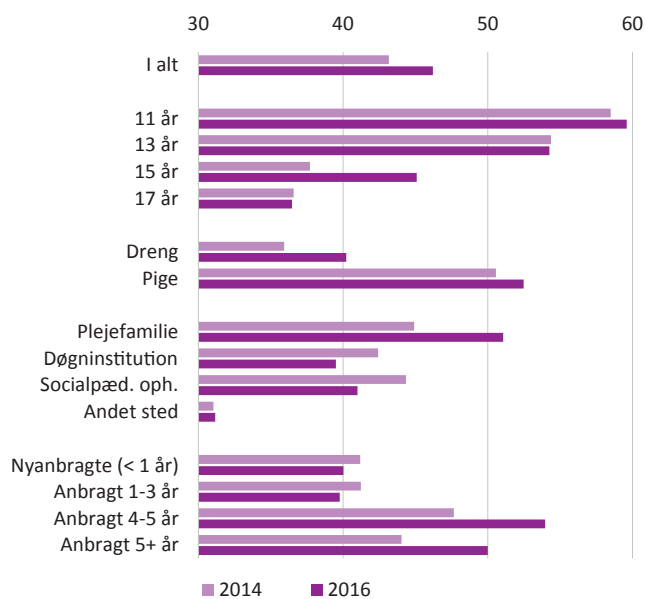

FIG. 5.6: Anbragte 11-17-årige, der regelmæssigt læser bøger. Procent.

mere (se figur 5.6). Flere oplyser også, at de har adgang til ordbøger og opslagsbøger (85 pct.), enten i bogform eller via nettet. Der er også lidt flere nu end i 2014, som mener, at der er mange bøger dér, hvor de bor. Det sidste gælder særligt døgninstitutioner, og det er måske et udslag af større indsatser som 'Lær for Livet' og 'Læs for Livet', som arbejder på at styrke skolegangen, fagligheden og på at skaffe institutioner et bibliotek af bøger, der passer til institutionens målgruppe.

RISIKOADFÆRD OG KRIMINALITET

RUSMIDLER
RISIKOADFÆRD PÅ ANBRINGESESSTEDET
PÅ KANT MED LOVEN

Anbragte børn og unge drikker og ryger mindre end for 2 år siden, men stadig væsentligt mere end jævnaldrende ikke-anbragte. Det er særligt institutionsanbragte eller unge på eget værelse, der ryger og drikker meget, mens familieplejeanbragtes forbrug ligger tættere på jævnaldrende ikke-anbragtes forbrug.

'Risikoadfærd' er en fællesbetegnelse for de faktorer, der kan bidrage til en negativ trivsel og udvikling for børn og unge – lige fra tobaksrygning over drikkeri, hashrygning og narkotikabrug til ubeskyttet sex og kriminalitet.

Flere undersøgelser har vist, at anbragte børn og unge har et højere niveau af risikoadfærd, herunder kriminalitet, end børn og unge generelt (Lausten m.fl., 2013; Olsen, Egelund & Lausten, 2011; Ottosen m.fl., 2015). En høj grad af risikoadfærd kan være et udslag af mistrivsel, og flere undersøgelser påviser en sammenhæng mellem

ekstrem adfærd og mistrivsel (fx Børnerådet, 2016; Komiteen for Sundhedsoplysning, 2016). Sammenhængen kan dog gå begge veje: mistrivsel kan opstå af risikoadfærden, men adfærden kan også være affødt af mistrivsel.

RUSMIDLER

Generelt ryger og drikker danske unge mindre i dag, end de gjorde for 10-15 år siden, og de er ældre, første gang de drikker sig fulde (Østergaard & Østergaard, 2016). Den udvikling ses også hos anbragte børn og unge. I 2016 er der en lidt større andel af dem, der aldrig har prøvet at ryge, drikke

De anbragte børn og unge er mindre på kant med loven i 2016, end de var i 2014. Blandt de unge, der er blevet anbragt inden for det seneste år, er der dog kommet flere, som har stjålet fra butikker eller er gået bevæbnede i byen.

alkohol, prøvet hash eller hårdere stoffer, end der var i 2014.

Sammenlignet med unge generelt er der dog flere anbragte, der ryger dagligt, drikker alkohol mindst en gang om ugen, har prøvet hash eller har prøvet narkotika inden for den seneste måned. Unge i familiepleje ligner mest deres jævnaldrende ikke-anbragte, når det gælder brug af rusmidler, mens unge på institution eller eget værelse har et væsentligt højere forbrug end ikke-anbragte (se figur 6.1). Det skal dog bemærkes, at nogle unge anbringes uden for hjemmet, netop fordi de udviser høj risikoadfærd.

De yngste børn bruger – ikke overraskende – sjældnere rusmidler end de ældste (se figur 6.2). Blandt de 17-årige er det hver tredje, som ryger, hver sytten drikker alkohol mindst en gang om ugen, og hver tiende har prøvet at ryge hash inden for den seneste måned. 1 ud af 25 har prøvet hårdere stoffer end hash inden for den seneste måned.

De børn og unge, der har et stort forbrug af flere forskellige rusmidler, er ofte – ifølge anden dansk anbringelsesforskning – også dem, der har de største udfordringer, både når det gælder mentalt helbred, uddannelse, relationer og fysisk helbred (Lausten, 2014; Lausten & Frederiksen, 2017). Det kan tyde på, at brug af rusmidler for nogen fungerer som en form for selvmedicinering med henblik på at skabe ro eller slippe væk fra problemerne for en stund.

RISIKOADFÆRD PÅ ANBRINGELSESTEDET

Børn og unge kan blive anbragt, fordi de udviser en høj grad af risikoadfærd (Ankestyrelsen, 2016). Vi undersøger derfor, om de anbragte kun har brugt rusmidler, før de blev anbragt, eller om de også bruger rusmidler, efter at de er blevet anbragt. Her ses særligt på hash og hårde stoffer og i mindre grad på rygning og alkohol, der – for anbragte såvel som for ikke-anbragte – er en del af mange danske unges liv.

FIG. 6.1: Anbragte 11-17-årige og brugen af rusmidler. Opdelt på anbringelsessted. Procent.

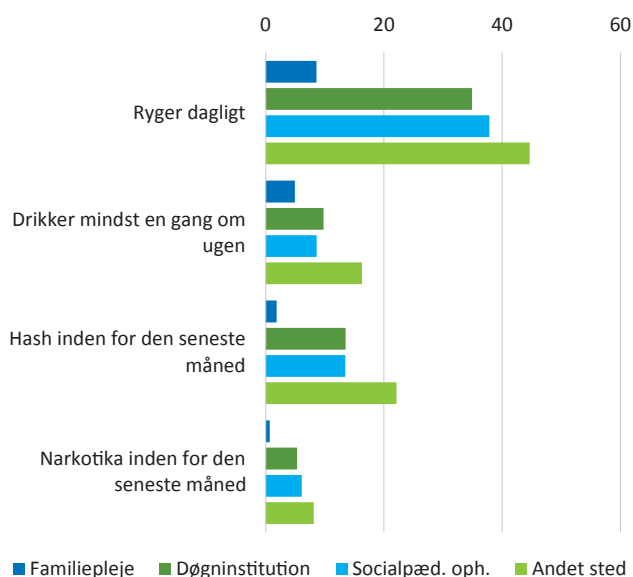
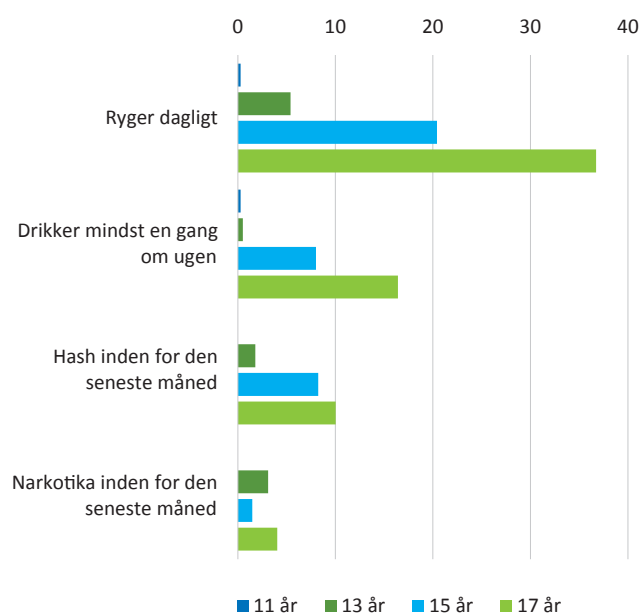

FIG. 6.2: Anbragte 11-17-årige og brugen af rusmidler. Procent.

I alt 20 pct. af deltagerne i undersøgelsen fortæller, at de har røget hash, efter at de er blevet anbragt. Af dem har halvdelen også røget hash før anbringelsen, mens den anden halvdel først er begyndt at ryge hash, efter at de er blevet anbragt.

Der er færre blandt de familieanbragte end blandt de institutionsanbragte, som ryger hash. Men det er især blandt de førstnævnte, at vi finder unge, som først er begyndt at ryge, efter at de er blevet anbragt. Det hænger formodentlig sammen med, at anbragte i familiepleje ofte er blevet anbragt meget tidligt i deres liv, hvor de naturligt nok ikke har haft et rusmiddelforbrug, mens unge på døgninstitutioner og opholdssteder ofte er sent anbragt.

Hver tredje nyanbragte har prøvet andre stoffer end hash. Halvdelen af dem har kun gjort det før, de blev anbragt, mens mange fortsat bruger hårdere rusmidler, også efter at de er blevet anbragt. Det kan tyde på, at en anbringelse ikke alene kan

få udsatte børn og unge væk fra brugen af hårdere stoffer.

PÅ KANT MED LOVEN

Anbragte børn og unge udviser ofte en mere risikofyldt og grænsesøgende adfærd, som bl.a. gør, at de relativt oftere end børn og unge generelt har erfaring med kriminalitet (Lausten m.fl., 2013).

Det er veldokumenteret, at børn og unge generelt oftere kommer på kant med loven, hvis de fx er vokset op i et udsat område, har forældre med kriminel baggrund eller misbrug eller er blevet udsat for mishandling i hjemmet (se fx Christoffersen m.fl., 2011; Olsen, Dahl & Poulsen, 2016). Desuden kan én type risikoadfærd nogle gange føre til en anden type – fx øger et stort alkoholforbrug alt andet lige sandsynligheden for ungdomskriminalitet, mens brug af rusmidler nemt fører til omgang med illegale stoffer (Farrington & Welsh, 2007; Laub & Sampson, 2003).

FIG. 6.3: Anbragte 13-17-årige, der har begået kriminalitet. Procent.

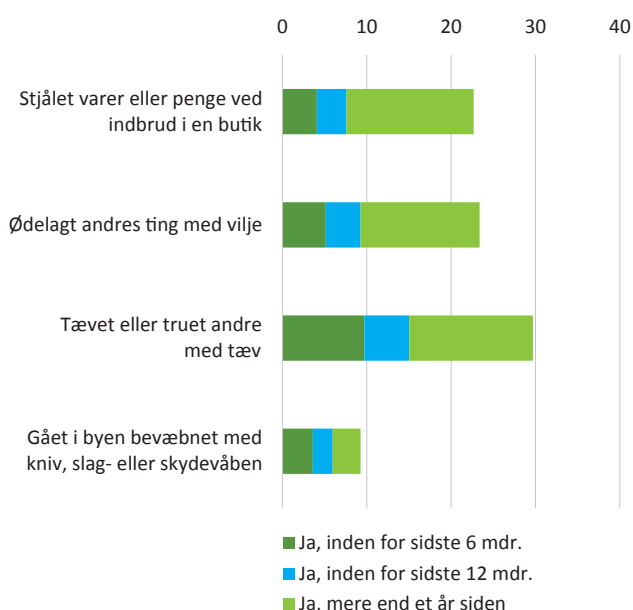
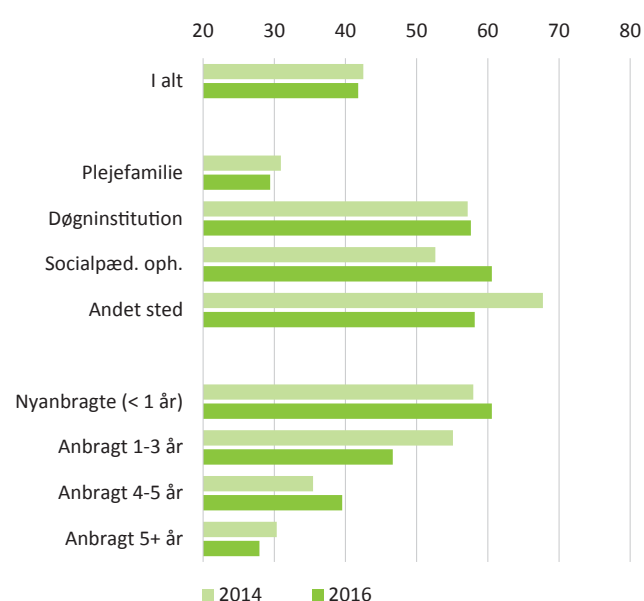

FIG. 6.4: Anbragte 13-17-årige, der har begået kriminalitet. Opdelt på sted og varighed. Procent.

Omvendt peger forskningen også på, at sandsynligheden for kriminel adfærd mindskes for børn og unge, der fx har en positiv selvopfattelse, har nære (og ikke-kriminelle) venner, har et positivt forhold til deres forældre, trives i skolen og har positive rollemodeller i deres liv (Olsen, Dahl & Poulsen, 2016).

Disse risiko- og beskyttelsesfaktorer er særligt relevante for anbragte børn og unge, der ofte er vokset op i udsatte miljøer og som følge heraf ofte mangler stærke beskyttelsesfaktorer under opvæksten (Lausten, 2014; Lausten m.fl., 2013).

Godt hver femte af de anbragte børn og unge har – alene eller sammen med andre – stjålet varer eller penge ved indbrud (se figur 6.3). Knap hver tredje har tævet eller truet andre med tæv, mens hver tiende er gået i byen, bevæbnet med en ulovlig kniv eller et ulovligt slag- eller skydevåben. Andelen blandt ikke-anbragte 15-årige er 1-2 pct. (Olsen,

Dahl & Poulsen, 2016). Disse tal er uændrede siden 2014.

Til gengæld er der færre blandt de anbragte i 2016, end der var i 2014 (23 mod 27 pct.), der har ødelagt andres ting med vilje.

De børn og unge, der blev anbragt inden for det seneste år, har i stigende omfang erfaringer med at stjæle varer eller penge, og de har også oftere været bevæbnet i byen, end tilfældet var i 2014. Igen skal det bemærkes, at nogle unge anbringes som følge af en sådan risikoadfærd.

Derimod ses et fald i den samlede selvrapporterede kriminalitet blandt dem, der har været anbragt mellem 1 og 3 år (se figur 6.4). Det kunne tyde på, at disse aktiviteter kan have været en medvirkende anbringelsesårsag for de nyanbragte, mens der er sat markant ind over for dem, der har været i anbringelsen i lidt længere tid.

MEDINDDRAGELSE

**INDDRAGELSE I EGEN SAG
EFTER ANBRINGELSEN
SAGSBEHANDLERSKIFT
HJÆLP TIL PROBLEMER MED ANBRINGELSESSTEDET**

Der er fortsat brug for fokus på anbragte børn og unges ret til inddragelse og medbestemmelse. Kun hver tredje svarer, at de blev taget med på råd ved anbringelsen, og den andel har ikke ændret sig siden 2014.

Anbragte børn og unge har – ligesom alle andre under 18 år – ret til medinddragelse og medbestemmelse. Børn og unge skal med andre ord inddrages og høres, når de skal anbringes, under hensyntagen til deres alder og modenhed (Børnerådet, 2014). Barnets Reform fra 2011 styrkede fokus på denne inddragelse og på sagsbehandlerens samtaler med barnet.

Det er derfor vigtigt at følge op på, om der tages hånd om børnenes inddragelse i deres egen sag.

INDDRAGELSE I EGEN SAG

I 2014, da denne undersøgelse blev gennemført første gang, oplevede ca. hver tredje anbragte, at de blev taget med på råd, da det skulle besluttes, hvor de skulle bo i forbindelse med anbringelsen (se figur 7.1). Det tal har ikke ændret sig i 2016.

Børn og unge, som er anbragt andet sted, dvs. på kostskole, efterskole eller på eget værelse, føler mere end børn og unge på andre anbringelsesste-

FIG. 7.1: Anbragte 11-17-årige, der er taget med på råd ved beslutning om at bo, hvor de bor. Procent.

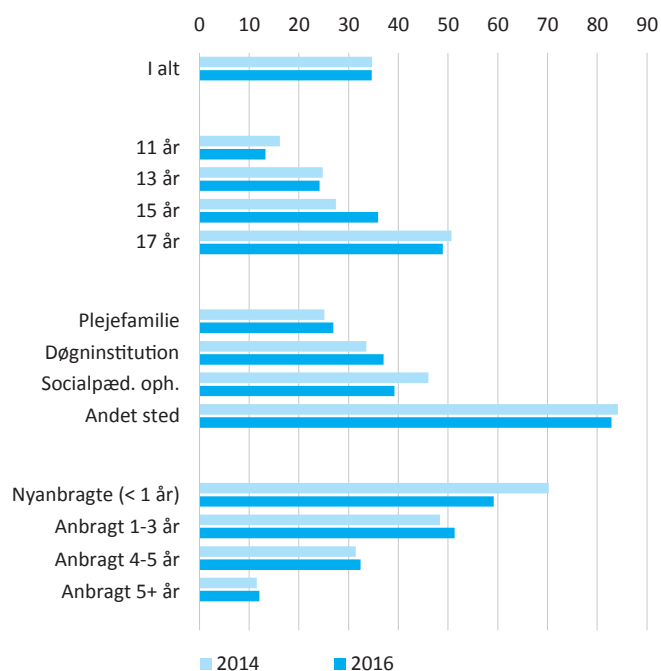
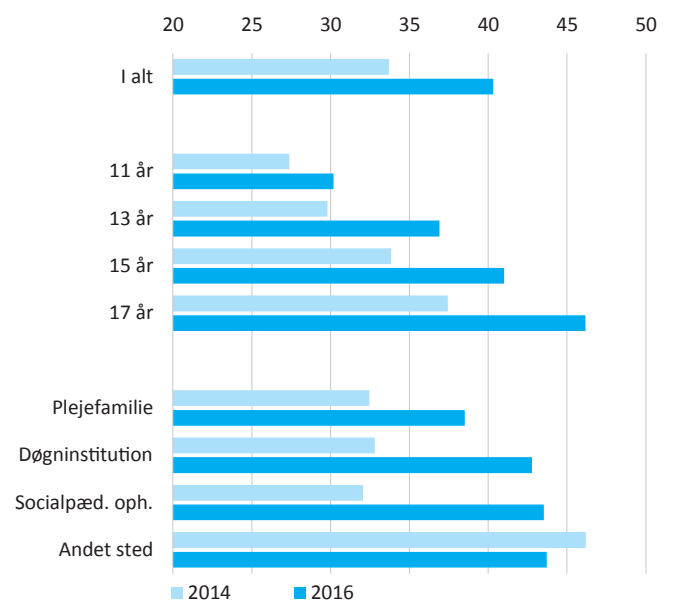

FIG. 7.2: Anbragte 11-17-årige, der har haft tre eller flere sagsbehandlere på 2 år. Procent.

4 ud af 10 anbragte børn og unge har haft mindst tre sagsbehandlere inden for de seneste 2 år. Der er flere unge, der nu oplever mange sagsbehandlerskift, end sidst undersøgelsen blev gennemført.

der, at de blev inddraget. Halvdelen af de 17-årige oplever også, at de er blevet taget med på råd, og blandt de 15-årige er der flere end i 2014, som synes, at de blev inddraget. De, der har været anbragt kortest tid, er blevet mest inddraget, oplyser de selv. Men selvom nyanbragte har den mest positive oplevelse her, så er der alligevel færre nyanbragte nu end i 2014, der synes, at de blev taget med på råd. En tredjedel af de nyanbragte føler sig ikke tilstrækkeligt involveret, hvilket må betragtes som en stor andel, i og med at undersøgelsen er gennemført blandt 11-17-årige. Der er altså ingen tegn på ændringer, når det gælder inddragelse i beslutningen om anbringelsessted.

EFTER ANBRINGELSEN

En stor del af de 17-årige ved, hvad der skal ske, når de fylder 18 år. Halvdelen svarer, at de skal blive boende der, hvor de bor nu, mens 23 pct. skal flytte til et andet sted. En relativt stor andel (23

pct.) svarer, at det enten ikke er besluttet endnu, at der endnu ikke er nogen, der har talt om det, eller at de ikke ved, hvad der skal ske, når de fylder 18 år. Dette svarer til billedet fra 2014, bortset fra, at færre nu fortæller, at beslutningen ikke er truffet endnu.

I 2014 svarede godt hver femte 17-årige på døgninstitution, at de skulle blive boende, efter at de fyldte 18 år, hvor det nu er væsentligt flere, nemlig ca. hver tredje. Blandt unge i familiepleje fortæller 2 ud af 3, at de skal blive boende, når de fylder 18 år. Fremtiden virker altså usikker for flere unge på institution.

SAGSBEHANDLERSKIFT

Der er flere anbragte, der har haft tre eller flere forskellige sagsbehandlere de seneste 2 år, end der var i 2014 (se figur 7.2). Det er mest udtalt for institutionsanbragte unge, hvor mere end 4 ud af

10 har haft mindst tre sagsbehandlere de seneste 2 år – mens knap halvdelen af de 17-årige har oplevet det samme.

HJÆLP TIL PROBLEMER MED ANBRINGESESSTEDET

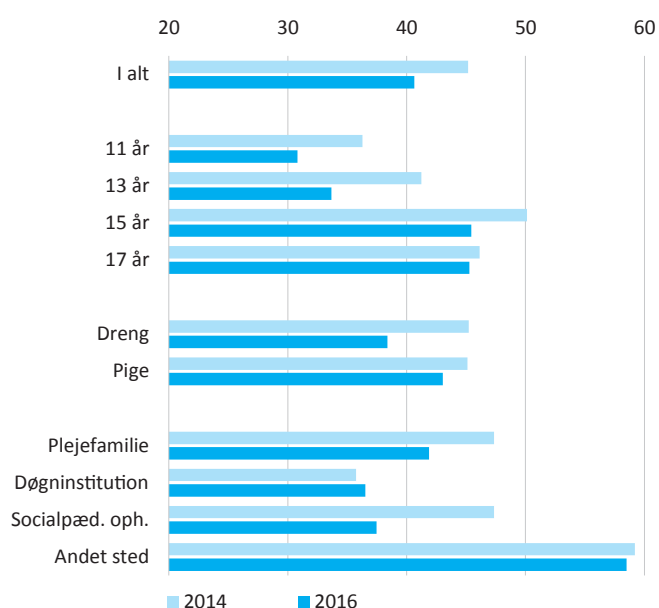
Hvem ville de anbragte gå til for at få hjælp, hvis de var rigtig kede af eller utilfredse med det sted, de boede? Svaret på det spørgsmål er afgørende – dels fordi det går ud over barnets trivsel at være ked af det eller utilfreds, dels fordi mistrivsel i sidste ende kan føre til et sammenbrud i anbringelsen, hvis der ikke bliver taget hånd om problemet. Det er desuden væsentligt, at de anbragte kender til deres rettigheder og ved, hvem de kan gå til, og hvilke muligheder de har (Børnerådet, 2012).

Godt halvdelen af de anbragte fortæller, at de kan gå til deres mor, far eller et andet familiemedlem, hvis de er kede af det eller utilfredse. 41 pct. svarer, at de kan få hjælp af professionelle voksne (fx kontaktperson, sagsbehandler, lærer, pædagog, sportstræner o.l.), mens 12 pct. mener, at de kan få hjælp fra andre børn eller unge. 7 pct. svarer, at de ikke har nogen at gå til, hvis de har brug for hjælp.

I 2014 var der flere, der mente, at de kunne få hjælp af en professionel voksen, end der er i 2016 (se figur 7.3). Faldet er ikke stort – fra 45 til 41 pct. – men i flere af undergrupperne er der væsentlige ændringer.

De laveste forventninger til professionelle voksne findes blandt de yngste børn og hos dem, der bor på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder. I disse grupper er der desuden væsentligt færre, der nu føler, at de kan få hjælp, end der var i 2014. Børn og unge, der er anbragt andet sted (på kost-/efterskole eller eget værelse), har de største forventninger, når det gælder hjælp fra de professionelle voksne omkring dem, og det har ikke ændret sig siden 2014.

FIG. 7.3: Anbragte 11-17-årige, der føler, de kan få hjælp af professionelle voksne, hvis de har brug for det. Procent.

LITTERATURLISTE

Ankestyrelsen (2016): *Anbringelsesstatistik. Årsstatistik 2015*. København: Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen (2014a): *Samarbejde mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2*. København: Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen (2014b): *Anbragte børn har ret til samvær og kontakt under anbringelsen*. www.ast.dk/born-familie/sager-om-born-og-unge/ret-til-samvaer-og-kontakt. København: Ankestyrelsen.

Boddy, J. (2011): "The Supportive Relationship in 'Public Care': The Relevance of Social Pedagogy". I: Cameron, C. & P. Moss (red.): *Social Pedagogy and Working with Children and Young People: Where Care and Education Meet*, London: Jessica Kingsley, s. 105-124.

Bryderup, I.M. & A.K. Frørup (2011): "Social Pedagogy as Relational Dialogic Work: Competencies in Modern Society". I: Cameron, C. & P. Moss (red.): *Social Pedagogy and Working with Children and Young People: Where Care and Education Meet*, London: Jessica Kingsley Publishers, s. 85-103.

Børnerådet (2016): *Unge overvurderer, hvor accepteret alkohol er blandt jævnaldrende*. Analysenotat fra Børnerådet, nr. 9/2016. København: Børnerådet.

Børnerådet (2014): *Børneinddragelse er mere end at tale med børn – inspiration til at inddrage børn og unge*. København: Børnerådet.

Børnerådet (2012): *De prøver at gøre det så normalt som muligt – et indblik i 113 anbragte børn og unges liv*. København: Børnerådet.

Christoffersen, M.C., P.S. Olsen, K.S. Vammen, S.S. Nielsen, J. Brauner & M. Lausten (2011): *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:34.

Egelund, T. & A.-D. Hestbæk (2003): *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet, 03:04.

Egelund, T., T.B. Jakobsen, I. Hammen, M. Olsson & A. Høst (2010): *Sammenbrud i anbringelser af unge – Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 10:06.

Farrington, D.P. & B.C. Welsh (2007): *Saving the Children from a Life in Crime. Early Risk Factors and Effective Interventions*. Oxford: Oxford University Press.

Forsman, H. & B. Vinnerljung (2012): "Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review". *Children and Youth Services Review*, 34(6), s. 1084-1091.

Frederiksen, S. (2012): *Empirical Essays on Placements in Outside Home Care*. Aarhus Universitet: Institut for Økonomi.

Gilligan, R. (2005): "Resilience and Residential Care for Children and Young People". I: Crimmens, D. & I. Milligan (red.): *Facing forward: Residential Child Care in the 21st Century*. Lyme Regis, Russell House Publishing.

Goodman, A. & R. Goodman (2011): "Population Mean Scores Predict Child Mental Disorder Rates: Validating SDQ Prevalence Estimators in Britain". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(1), s. 100-108.

Hawkley, L.C. & J.T. Cacioppo (2010): "Loneliness Matters: A Theoretical and Empirical Review of Consequences and Mechanisms". *Annals of Behavioral Medicine*, 40(2), s. 218-227.

Herrick, M.A. & W. Piccus (2005): "Sibling Connections: The Importance of Nurturing Sibling Bonds in the Foster Care System". *Children and Youth Services Review*, 27(7), s. 845-861.

Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): "Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet". I: Ploug, N. (red.): *Social arv og social ulighed*, København: Hans Reitzels Forlag, s. 93-121.

Honneth, A. (1995): *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge: Polity Press.

- Jakobsen, T.B. (2014): "Varieties of Nordic Residential Care. A Way Forward for Institutionalized Therapeutic Interventions?" I: Whittaker, J.K., J.F. del Valle & L. Holmes (red.): *Therapeutic Residential Care for Children and Youth. Developing Evidence-Based International Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers, s. 87-97.
- James, S., A.R. Monn, L.A. Palinkas & L.K. Leslie (2008): "Maintaining Sibling Relationships for Children in Foster and Adoptive Placements". *Children and Youth Services Review*, 30(1), s. 90-106.
- Koldsø, B.R. (red.) (2012): *Barnets velfærd i centrum – ICS håndbog*. Odense: Socialstyrelsen.
- Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): *Ungeprofilundersøgelsen 2015. Pilotrapport om danske unges sundhed og trivsel, sociale kapital, brug af rusmidler samt kriminalitet og risikoadfærd*. København: Komiteen for Sundhedsoplysning og Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen.
- Laub, J.H. & R.J. Sampson (2003): *Shared Beginnings, Divergent Lives. Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lausten, M. (2014): "Needs and Characteristics of High-Resource Using Children and Youth: Denmark". I: Whittaker, J.K., J.F. del Valle & L. Holmes (red.): *Therapeutic Residential Care for Children and Youth. Developing Evidence-based International Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers, s. 73-82.
- Lausten, M. & S. Frederiksen (2017): "Do You Love Me? An Empirical Analysis of the Feeling of Love amongst Children in Out-of-Home Care". *The Scottish Journal of Residential Child Care*, 15(3), under udgivelse.
- Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen (2013): *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:07.
- Lausten, M., S. Frederiksen, R.F. Olsen, A.A. Nielsen & T.T. Bengtsson (2015): *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer*. København: København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:42.
- Leathers, S.J. (2005): "Separation from Siblings: Associations with Placement Adaptation and Outcomes among Adolescents in Long-Term Foster Care". *Children and Youth Services Review*, 27(7), s. 793-819.
- Lundström, T. & M. Sallnäs (2012): "Sibling Contact among Swedish Children in Foster and Residential Care – Out of Home Care in a Family Service System". *Children and Youth Services Review*, 34(2), s. 396-402.
- Olsen, R.F., K.M.V. Dahl & M.H. Poulsen (2016): *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer gør en forskel i ungdommen? København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd*, 16:31.
- Olsen, R.F., T. Egelund & M. Lausten (2011): *Tidligere anbragte som unge voksne*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:35.
- Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen (2015): *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:01.
- Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Lausten & S.V. Østergaard (2014): *Børn og unge i Danmark. Trivsel og Velfærd 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 14:30.
- Sen, R. & K. Broadhurst (2011): "Contact between Children in Out-of-Home Placements and their Family and Friends Networks: A Research Review". *Child & Family Social Work*, 16(3), s. 298-309.
- Tideman, E., B. Vinnerljung, K. Hintze & A.A. Isaksson (2011): "Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study". *Adoption & Fostering*, (35)1, s. 44-56.
- Undervisningsministeriet (2014): *Forskningsskottlægning. Læseforståelse og faglige læsekompetencer*. København: Undervisningsministeriet.
- Østergaard, J. & S.V. Østergaard (2016): "Unge brug af rusmidler". Kapitel 10 i: Thomsen, J.P. (red.): *Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. Årgang 95 – forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*, København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 16:18, s. 219-244.

Anbragte børn og unges trivsel 2016

ANBRAGTE BØRN OG UNGE I 2016

- I begyndelsen af 2016 er godt 11.000 børn og unge anbragt uden for hjemmet. Det svarer til lige knap 1 pct. af alle 0-17-årige i Danmark. Det er ca. 1.000 færre end i 2014.
- Knap to tredjedele er anbragt i familiepleje, resten er anbragt under institutionslignende forhold. Kun en ganske lille del af de anbragte er anbragt på kost-/efterskole eller på eget værelse.

HVERDAGEN PÅ ANBRINGELSESTEDET

- De fleste anbragte børn og unge synes, det alt i alt er godt at bo, der hvor de bor. Nyanbragte ser mindre positivt på det sted, de er anbragt.
- Næsten alle – og især dem, der er i familiepleje eller har været anbragt i mange år – føler sig holdt af, der hvor de bor, og er glade for deres anbringelsessted. De føler sig trygge, der hvor de bor, og føler, at de har tilstrækkeligt med privatliv.
- Knap halvdelen oplever høj social og kulturel overførsel på anbringelsesstedet. Det vil sige, at de har mulighed for at tale med voksne om fx politik, nyheder, bøger eller film.

TRIVSEL, HELBRED OG FRITID

- Hver tredje anbragte ligger uden for normalområdet, når det gælder mental trivsel. For institutionsanbragte er det knap halvdelen, altså langt flere end blandt jævnaldrende ikke-anbragte.
- Der er færre, der føler sig ensomme end i 2014, men andelen af ensomme blandt de anbragte er stadig meget høj (13 pct.), sammenlignet med jævnaldrende ikke-anbragte (5 pct.).
- De anbragte børn og unge bevæger sig mindre og går i mindre grad til fritidsaktiviteter end for 2 år siden.

KONTAKT MED FAMILIEN

- Størstedelen af anbragte børn og unge har kontakt med mor, mens en mindre andel har kontakt med far.
- Lige under halvdelen svarer, at de altid kan få råd og støtte af deres forældre.
- Institutionsanbragte har større mulighed for at være sammen med søskende end familieplejeanbragte. Til gengæld får familieplejeanbragte langt oftere hjælp af deres anbringelsessted til at holde kontakten med både forældre og søskende, end institutionsanbragte.

NETVÆRK OG NÆRE RELATIONER

- Plejemor eller plejefar er oftest den vigtigste person for børn og unge i familiepleje, mens institutionsanbragte oftere svarer, at det er deres mor eller far, der er den vigtigste. Venner betyder dog meget for alle, mest for anbragte på kost-/efterskole eller på eget værelse.
- Godt 9 ud af 10 svarer, at de har to eller flere venner. En lille andel har ingen eller kun en ven. Det er især slemt for unge på socialpædagogiske opholdssteder, hvor 1 ud af 10 svarer, at de højst har en enkelt god ven.

SKOLEGANG

- Flere anbragte går i en almindelig grundskole og ikke på intern skole eller specialskole, end i 2014.
- Flere er glade for at gå i skole, og flere synes, at lærerne gør en forskel for dem og giver dem lyst til at lære mere.
- Der er markant flere, som regner med at tage en videregående uddannelse (kort, mellemlang eller lang), end der var i 2014.

RISIKOADFÆRD OG KRIMINALITET

- Anbragte børn og unges vaner omkring rygning, alkohol, hash og stoffer ændrer sig på samme måde som jævnaldrende ikke-anbragtes. Det vil sige, at der er færre, der i 2016 har prøvet at ryge, drikke alkohol og det, der er værre.
- Der er stadig en overrepræsentation af anbragte børn og unge blandt unge, der begår kriminalitet – om end der er en lille ændring nedadgående. Mange gjorde det, før de blev anbragt, men lige så mange har også gjort det, mens de har boet på deres nuværende anbringelsessted.

MEDINDDRAGELSE

- Der er stadig en lav andel af børn og unge, der føler sig inddraget i egen sag. Det er uændret fra 2014 og endda faldende for nyanbragte.
- Der er stadig en stor andel af anbragte børn og unge, der har oplevet tre eller flere sagsbehandlere på 2 år. Det gælder især de 17-årige og unge på institutioner.
- Lidt færre oplever, at de kan få hjælp af en professionel voksen, hvis de er kede af at bo, der hvor de bor.

ANBRAGTE BØRN OG UNGES TRIVSEL 2016

Hvordan trives anbragte børn og unge i Danmark? Hvordan oplever de selv deres hverdag med skolegang og uddannelse, og navnlig, hvordan oplever de deres relationer til familie og venner?

Det er emnerne for denne undersøgelse, som bygger på besvarelser fra 1.560 anbragte børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år i foråret 2016. På det tidspunkt var godt 11.000 danske børn og unge anbragt uden for hjemmet, svarende 1 pct. af alle 0-17-årige.

Denne undersøgelse er unik ved, at svarene kommer fra børnene og de unge selv. Det er derfor de anbragtes egne oplevelser, der belyses, uafhængigt af sagsbehandlere, anbringelsessted, forældre og andre involverede parter i anbringelsen.

Undersøgelsen omfatter temaer som børns oplevelse af deres anbringelsessted, subjektiv trivsel, helbred og fritid, kontakt til familien, netværk, venner og skolegang. Desuden sætter undersøgelsen fokus på børn og unges oplevelser af medinddragelse og, som et særligt tema, også på børn og unges netværk og nære relationer.

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Børne- og Socialministeriet.